

UiO • **Det juridiske fakultet**

Merverdiavgiftsunntaket for forvaltning av investeringsselskap

Kandidatnummer: 536

Leveringsfrist: 25. November 2013

Antall ord: 15 253

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING	1
1.1	Oppgavens tema og innhold	1
2	MERVERDIAVGIFTSSYSTEMET	2
2.1	Generelt om merverdiavgiftssystemet	2
2.2	Unntak fra merverdiavgiftsplikten	4
2.3	Avgiftsforvaltningens organisering	5
3	RETTSKILDER	6
3.1	Nasjonal rett	6
3.2	Fremmed rett	8
4	MERVERDIAVGIFTSUNNTAKET FOR FINANSIELLE TJENESTER	10
4.1	Bakgrunn	10
4.2	Generelt om unntaket	11
4.2.1	Streng tolkning	11
4.3	Avgiftsunntak ved forvaltning av verdipapirfond og investeringsselskaper	12
5	HVA ER ET INVESTERINGSSSELKAP?	14
5.1	Generelt	14
5.2	Innholdet i begrepet	15
5.2.1	Selskapets organisering	16
5.2.2	Investeringens art	23
5.2.3	Investeringens formål	27
5.3	Investeringsselskap oppsummert	27
6	HVA ER FORVALTNING?	30

6.1	Innledning.....	30
6.2	Når er det avgiftsunntatt forvaltning?.....	32
6.2.1	Administrative og regnskapsmessige tjenester.....	33
6.2.2	Rådgivning eller forvaltning?.....	38
6.2.3	Krav til varighet på tjenestene som inngår i forvaltningsoppdraget.....	42
6.2.4	Er det særskilte krav til forvalter?.....	43
7	TJENESTER UTFØRT AV UNDERLEVERANDØRER.....	44
7.1	Innledning.....	44
7.2	Kravet om at tjenesten må være særskilt, spesifikk og vesentlig.....	45
7.3	Oppsummering.....	51
8	FORVALTNING – EN SAMMENFATNING.....	52
9	AVSLUTNING.....	53
9.1	Dagens rettstilstand.....	53
9.2	De lege ferenda-vurdering.....	53
10	KILDEREGISTER.....	55
10.1	Lover.....	55
10.2	Forskrifter.....	55
10.3	Direktiver.....	55
10.4	Forarbeider.....	56
10.5	Rettspraksis.....	57
10.6	Forvaltningspraksis, prinsipputtalelser m.m.....	57
10.7	Juridisk litteratur.....	59
10.8	Artikler.....	59
10.9	Internettadresser.....	60

1 Innledning

1.1 Oppgavens tema og innhold

Finansielle tjenester er unntatt merverdiavgift i Norge og en rekke andre land. Denne oppgaven vil se nærmere på hva som menes med avgiftsunntaket for forvaltning av investeringsselskap som er hjemlet merverdiavgiftsloven (mval.) § 3-6 g. De andre unntatte finansielle tjenestene under § 3-6 vil ikke behandles særskilt, men dommer, uttalelser og andre rettskilder i relasjon til de vil brukes i den grad de kan være relevant for rettstilstanden for forvaltning av investeringsselskapet.

I relasjon til bokstav mval. § 3-6 g vil det ses det nærmere på begrepet investeringselskap i kapittel 5, og hvilke retningslinjer norsk rett og EF-rett oppstiller for å avgjøre om hvorvidt en juridisk enhet er et investeringselskap. Videre vil det i kapittel 6 ses nærmere på begrepet forvaltning. Det ses nærmere på relevante dommer av betydning i både norsk og fremmed rett.

EF-retten har stor betydning som rettskilde for området. Det vil derfor også undersøkes hvilken betydning begrepene investeringselskap og forvaltning har i EF, da spesielt i Sverige og Danmark.

Som en del av kapitlet som omhandler forvaltning vil jeg se nærmere på hvordan avgiftsunntaket brukes i forhold til underleverandørers ytelser.

Før oppgaven kommer inn på selve avgiftsunntaket, vil jeg gi en kort fremstilling av merverdiavgiftssystemet i kapittel 2, hvilke rettskilder som er relevant på merverdiavgiftsområdet i kapittel 3 og generelt om avgiftsunntaket for finansielle tjenester i kapittel 4.

2 Merverdiavgiftssystemet

2.1 Generelt om merverdiavgiftssystemet

Merverdiavgift er en indirekte skatt som skal skattlegge endelig forbruk av varer og visse tjenester.¹ Avgiften ble innført den 1. Januar 1970 ved lov om merverdiavgift av 19.06.1969 nr. 66, og denne avløste den tidligere sisteleddsavgiften som kun ble lagt på siste leddet i en omsetningskjede.² Ny lov om merverdiavgift ble innført i lov av 19.06.2009 nr. 56.

Merverdiavgiften beregnes på alle salgsledd i kjeden. Ved omsetning av varer og tjenester skal selger/tjenesteyter som hovedregel beregne merverdiavgift av det samlede vederlag som denne part mottar, jfr. mval. § 4-1 (1). Dette er beregningsgrunnlaget. Den merverdiavgiften som selger/tjenesteyter skal beregne, er den utgående avgiften. For kjøper av varen/tjenesten, vil den avgiften som påløper være inngående avgift. Inngående avgift er fradragsberettiget på visse vilkår.

Fradragsretten er hjemlet i mval. § 8-1, hvor hovedregelen er at «Et registrert avgiftssubjekt har rett til fradrag for inngående merverdiavgift på anskaffelser av varer og tjenester som er til bruk i den registrerte virksomheten.» Fradragsretten betinger altså at det er en registrert virksomhet, og at anskaffelsen er «til bruk» i virksomheten. Ved at en får fradrag for inngående avgift, gjør dette at omsetning mellom næringsdrivende blir avgiftsmessig nøytralisert slik at det ikke oppstår avgiftskumulasjon.³ Avgiftskumulasjon oppstår når en næringsdrivende ikke får fradrag for inngående avgift som har oppstått i et tidligere ledd. Det betyr at inngående avgift treffer som en reell kostnad. Denne kostnaden vil reflekteres i prisen på varen/tjenesten som denne næringsdrivende selger, noe som fører til at beregningsgrunnlaget for utgående merverdiavgift er noe høyere enn hva det ellers ville vært om den næringsdrivende hadde fradragsrett. Resultatet blir da at den avgiften som er priset inn i varen vil følge som en reell kostnad også for senere omsetningsledd som har fradragsrett.

---

¹ Ot.prp. nr. 2 (2000-2001) pkt. 3

² Ot.prp. nr. 2 (2000-2001) pkt. 3

³ Mval § 8-1, rettsdata note 269

Når en næringsdrivende omsetter varer/tjenester unntatt fra avgiftsplikt, vil han ikke ha mulighet til å få fradrag for inngående avgift på de kjøp han gjør. Dette er med på å skape incentiver til insourcing ved at aktørene i større grad velger å produsere tjenestene selv fremfor å kjøpe tjenestene fra en tredjepart.⁴ Dette er med å skape en ineffektivitet i produksjonen av varer/tjenester. Man kan legge til grunn følgende eksempel for finanstjenester hvor en bank kun omsetter finansielle tjenester som er unntatt etter mval. § 3-6 til sine kunder. Banken har en kostnad på 100 ved å produsere en tjeneste selv, f.eks. drift av servere. En leverandør kan dra nytte av stordriftsfordeler, og kan levere tjenesten til banken for 90, en reduksjon på 10. Ved å outsource vil det påløpe merverdiavgift som treffer banken som en faktisk kostnad. Denne vil utgjøre 25 % av 90. Banken vil da på grunn av merverdiavgiften og manglende fradrag rett måtte betale totalt 112,5 ved å outsource tjenesten. En ser i dette tilfellet at avgiften gjør det mest lønnsomt for den finansielle institusjonen å selv drifte serverene fremfor å outsource det. En leverandør må kunne levere en tjeneste til minst 20 % lavere pris enn hva banken selv klarer for at det skal være et alternativ. Dette fører til at merverdiavgiften er en ekstern påvirkning som hindrer et konkurransenøytralt marked.

Frem til 1985 var merverdiavgiftsplikten for varer og tjenester positivt avgrenset. Dette ble snudd etter forslag fra Storvik-utvalget som hadde mandat til blant annet å utarbeide et forenklet merverdiavgiftssystem.⁵ Endringene kom i kraft ved merverdiavgiftsreformen i 2001. Alle varer og tjenester ble med dette avgiftspliktige jfr. mval § 3-1 (1), med mindre loven gir unntak for avgiftsplikt.

I forarbeidene til lovendringen som skjedde ved merverdiavgiftsreformen i 2001, lister departementet opp noen prinsipper for hva som kjennetegner et godt merverdiavgiftssystem.⁶ For det første skal regelverket være enkelt å forholde seg til og å praktisere. For det andre gjelder et nøytralitetsprinsipp. I avgiftsretten betyr det at avgif-

---

⁴ Finansdepartementet (2012)

⁵ Ot.prp. nr. 2 (2000-2001) pkt. 4.1

⁶ Ot.prp. nr. 2 (2000-2001) pkt. 4.3

ten skal treffe sluttforbrukeren.⁷ For det tredje skal avgiftsregelverket for sterkt globaliserte tjenester, som for eksempel finansielle tjenester, harmonisere med utenlandsk rett i størst mulig grad.

I 2013 estimerer regjeringen at inntekter fra merverdiavgift vil utgjøre 236 milliarder kroner, hvilket utgjør 18 % av statens samlede inntekter.⁸ Merverdiavgift utgjør derfor en betydelig del av statens samlede inntektsgrunnlag.

2.2 Unntak fra merverdiavgiftsplikten

Noen tjenester er unntatt avgiftsplikt med bakgrunn i politiske, praktiske eller konkurransemessige hensyn. FIN uttaler at det i utgangspunktet ikke er ønskelig med avgiftsunntak da det skaper avgrensingsproblemer og er uheldig i forhold til prinsippene bak merverdiavgiftssystemet.⁹

Merverdiavgiftsloven sonderer mellom unntak og fritak fra merverdiavgiftsplikten.¹⁰ Unntatte tjenester er hjemlet i mval. § 3-2 til og med § 3-20. Eksempler på unntatte tjenester er helsetjenester, undervisningstjenester, kunst og kultur med videre. Fritatte tjenester er hjemlet i mval. kapittel 6, og omfatter blant annet salg av aviser, tidsskrifter, utførsel av varer, begravelsestjenester mv.

Ved omsetning av avgiftsunntatte varer/tjenester beregnes det ingen utgående merverdiavgift. Når omsetningen til en næringsdrivende er avgiftsunntatt, betyr det også at den næringsdrivende ikke får fradragrett på inngående merverdiavgift. Resultatet blir da at den inngående merverdiavgiften treffer den næringsdrivende som en reell kostnad. Han står da mellom to alternativ, det ene er å øke sine utpriser, det andre er å redusere sine marginer. Ved å øke sine utpriser, vil det derfor ligge en «skjult merverdiavgift» i utprisen, som neste næringsdrivende i verdikjeden ikke har fått fradrag for selv

---

⁷ Grønlie (2009) s. 59

⁸ Finansdepartementet (2013)

⁹ St.prp. nr. 1 (2008-2009)

¹⁰ Ot.prp. nr. 76 (2008-2009) pkt. 6.5

om han har fradragsrett. Det oppstår derfor avgiftskumulasjon – en «avgift på avgift», noe som ikke er ønskelig.¹¹

Ved fritak fra merverdiavgiftsplikten vil avgiftssubjektet på den andre siden være registrert i Merverdiavgiftsregisteret men skal ikke beregne utgående merverdiavgift. Avgiftssubjekter med en omsetning som er fritatt fra merverdiavgiftsplikt er i en fordelaktig situasjon, da de vil få fradrag på inngående merverdiavgift og avgiftskumulasjon unngås.

2.3 Avgiftsforvaltningens organisering

I merverdiavgiftslovens kapittel 12 er det hjemlet hvilke offentlige instanser som har myndighet i merverdiavgiftssaker.

Første instans er skattekontoret. Skattekontoret fatter vedtak og har ansvar for den løpende administrasjon og kontroll av merverdiavgift.¹² Beregning av merverdiavgift ved innførsel av varer til Norge ligger imidlertid under Tollregionen sitt ansvarsområde.

Sentrale avgiftsmyndigheter er Skattedirektoratet (SKD), Toll- og avgiftsdirektoratet og Klagenemnda for merverdiavgift (KMVA) jfr. mval. § 12-2. SKD har ansvaret for den sentrale ledelsen av avgiftsforvaltningen og avgiftskontrollen.¹³

Finansdepartementet (FIN) har den øverste myndighet for skatter og avgifter, og de har myndighet til å fastsette forskrifter om merverdiavgift når dette er hjemlet i lov.¹⁴

Toll- og avgiftsdirektoratet behandler saker som gjelder beregning av avgift ved innførsel av varer.

Klage over vedtak som er truffet av skattekontoret i medhold av mval. § 18-1, § 18-3, § 18-4 første og annet ledd, § 21-2 og § 21-3, så skal det avgjøres av klagenemnda for merverdiavgift jfr. mval. § 19-1 (1). Dette gjelder blant annet avgiftsforhøyelse, fastsettelse av avgift, tilleggsavgift mv. KMVA består av 4 medlemmer og 1 leder som oppnevnes av FIN. KMVA behandler kun klager hvor klagegjenstandens verdi er over

---

¹¹ Ot.prp. nr. 1 (2005-2006) pkt. 25.1

¹² Rettsdata mval. § 12-1 note 362

¹³ Skatteetaten.no

¹⁴ Skatteetaten.no

15.000 kr. Under dette beløpet avgjøres klagen av SKD.¹⁵ SKD avgjør også klager over andre vedtak, for eksempel registrering.

3 Rettskilder

Norsk avgiftsrett er underlagt vanlige norske rettskilder. En kan liste opp lovtekst, rettspraksis, forarbeider, reelle hensyn, andre myndigheters praksis og uttalelser og internasjonale regler som noen av de viktigste rettskildene.¹⁶

De viktigste rettskildene for avgiftsretten behandles nærmere i underkapitlene nedenfor.

3.1 Nasjonal rett

Stortinget må årlig gjennom et avgiftsvedtak fastsette avgift og de satser som skal gjelde jfr. mval. § 1-1 (2) jfr. Grunnloven § 75 bokstav a.

Avgiftsretten er innenfor legalitetsprinsippets område. Det blir av den grunn lagt ekstra vekt på ordlyden ved tolkning av merverdiavgiftsloven. Dette kommer også frem i forarbeidene til merverdiavgiftsloven av 2009, hvor Finansdepartementet uttaler at: «Lovens ordlyd er utgangspunktet ved løsningen av rettslige spørsmål. Dersom ikke lovens ordlyd direkte løser spørsmålet, må andre rettskilder trekkes inn. Sentrale kilder vil være lovforarbeider, høyesterettspraksis og forvaltningspraksis.»¹⁷

Da merverdiavgiftsloven av 2009 trådte i kraft, var den hovedsakelig en teknisk revidering hvor materielle endringer ble holdt til et minimum.¹⁸ I forhold til tidligere lovtolkning, uttaler departementet at «Med mindre det framgår noe annet av merknadene til de enkelte lovbestemmelsene, er lovforslaget likevel bare ment å innebære en ren språklig omskriving av gjeldende rett og ikke noen endring av realiteten», men «Departementet understreker imidlertid at en slik tolkningspresumsjon ikke innebærer noen svekkelse

---

¹⁵ Mval. § 19-1 (2)

¹⁶ Fleischer (1998) kap 4.

¹⁷ Ot. prp. nr. 76 (2008-2009) pkt. 5.3

¹⁸ Ot. prp. nr. 76 (2008-2009) pkt. 1

av ordlydens vekt som rettskildefaktor».¹⁹ En kan derfor legge til grunn at tidligere rettspraksis og forvaltningspraksis kan brukes i tolkningen av dagens merverdiavgiftslov med mindre annet er uttrykt i forarbeidene.

Når det kommer til rettspraksis, finnes det finnes få prinsipielle nasjonale domsavgjørelser av betydning for avgiftsunntaket for finansielle tjenester.²⁰ I de tilfeller hvor det finnes rettspraksis, tillegges dette vekt i henhold til alminnelig rettskildeteori.

Forvaltningspraksis er en viktig rettskilde innenfor avgiftsretten. Man har for det første prinsipputtalelser og fortolkninger gjort av FIN og SKD. Disse gir uttrykk for departementenes og SKDs forståelse av hvordan loven skal tolkes. For det andre har man bindende forhåndsuttalelser (BFU) som utarbeides av skattekontorene eller av SKD. Ordningen med BFU ble innført i 2001 og gjaldt da kun uttalelser fra SKD, før det i 2005 gjennom forskrift²¹ ble utvidet til å også gjelde skattekontorene. Formålet med den er at rettssubjekter kan be om en konkret vurdering av rettsspørsmål i skatte- og avgiftslovgivningen. Denne vurderingen er bindende for avgiftsmyndighetene i 5 år, og er med på å skape forutsigbarhet i rettssubjektets disposisjoner og dets skatte- og avgiftskonsekvenser. BFU er likevel kun bindende mot rettssubjektet som har bedt om uttalelsen. For andre rettssubjekter vil den ha en veiledende verdi avhengig hvor sammenlignbart forholdene er. For det tredje gir SKD og skattekontorene veiledende uttalelser.²² Som det ligger i navnet er disse kun veiledende, og hindrer ikke forvaltningen rettslig fra å treffe avgjørelser som avviker fra den veiledende uttalelsen. For det fjerde har vi forvaltningsvedtak generelt. Spesielt herunder har vi KMVA som behandler klager over skattekontorets vedtak i enkelte merverdiavgiftssaker, jfr. kapittel 2.3. KMVA er et uavhengig klageorgan, og har siste ord i den administrative klagebehandlingen innenfor sitt lovbestemte ansvarsområde.²³ Den rettskildemessige verdien til forvaltningspraksis beror på hvor fast, varig og utbredt praksisen er.²⁴

---

¹⁹ Ot. prp. nr. 76 (2008-2009) pkt. 5.3

²⁰ Refsland (2004) s. 19

²¹ Forskrift om bindende forhåndsuttalelser i skatte- og avgiftssaker

²² Refsland (2004) s. 50

²³ Ot.prp. nr. 76 (2008-2009) pkt. 9.2

Når det kommer til avgiftspraksis sin rettskildeverdi i HR, viser en gjennomgang av høyesterettsdommer i perioden 1985-2010 at HR bruker avgiftspraksis som et støtteargument i sin vurdering.²⁵ I Rt. 2008 s. 1665, som omhandlet merverdiavgift uttaler førstvoterende at forvaltningspraksis som utgangspunkt ikke er bindende for HR. Det var likevel skarp dissens, og annenvoterende uttalte «Ikke minst på merverdiavgiftsrettens område vil forvaltningspraksis ofte være en sentral rettskilde.» Det kan derfor med bakgrunn i dette legges til grunn at forvaltningspraksis i avgiftssaker har en sterk rettskildemessig verdi, men ikke er bindende for HR.

Litteratur som bøker, fagartikler mv. er også en rettskilde. Merverdiavgiftshåndboken utgitt av SKD er en bok med formål å gi en oversikt over skatteetatens praksis og relevante rettsavgjørelser til de ulike paragrafene i merverdiavgiftsloven. Merverdiavgiftshåndboken har normalt samme rettskildemessige verdi som andre forhåndsuttalelser og fortolkninger gjort av Skattedirektoratet.²⁶ Merverdiavgiftshåndboken kan imidlertid gi et skjevt inntrykk av hvordan man skal forstå gjeldende rett, da den ikke gir en allsidig fremstilling av rettskildene i tillegg til at kritiske uttalelser fra Sivilombudsmannen ikke blir tatt med.²⁷

3.2 Fremmed rett

Utgangspunktet er at skatte- og avgiftsdirektivene til EF ikke er en del av EØS avtalen. Hoveddirektivet for merverdiavgift i EF, Rådsktiv 2006/112/EF har derfor som utgangspunkt ikke noen direkte rettslig virkning for norsk avgiftsrett,²⁸ men er på bakgrunn av forarbeidene og forvaltningspraksis viktig i forståelsen av det norske unntaket.

Etter det jeg er kjent med er det ingen rettslige avgjørelser, relativt lite forvaltningspraksis og lite litteratur innenfor området til merverdiavgiftslovens § 3-6 g). I for-

---

²⁴ Eckhoff (2001) s. 233-234

²⁵ Fredriksen (2012)

²⁶ Skattetaten (2013) s .IV

²⁷ Refsland (2004) s. 51

²⁸ Prop. 117 L (2010–2011) s. 22

arbeidene til merverdiavgiftsloven, tolkningsuttalelse fra FIN og annen forvaltningspraksis, uttalelser og vedtak fra avgiftsmyndighetene blir EFs rettsforståelse på dette området tillagt verdi som en viktig rettskilde. FIN uttrykker i en tolkningsuttalelse fra 2001 at unntaksreglene for omsetning av finansielle tjenester ligger nært de merverdiavgiftsunntaksreglene som EF har, nå EF-direktiv 2006/112/EF artikkel 135, 1., g). Siden EF-medlemmene har noe rom i hvordan dette direktivet skal forstås, må det særskilt ses til de andre skandinaviske landene og hvordan de praktiserer avgiftsunntaket.²⁹ Dette blir også etterfulgt i praksis av avgiftsmyndighetene.³⁰

EF-rettens rettskildeverdi i norsk rett blir også tatt opp i Rt. 2009 s1632. Her uttaler førstvoterende at «Det er praksis ved EF-domstolen som vil få størst betydning for forståelsen av det tilsvarende avgiftsunntak i Norge. Dette må særlig være tilfellet når det på dette området har vist seg vanskelig å etablere en ensartet praksis i EF-landene. Det som da særlig vil ha interesse er de mer overordnede tolkningsprinsipper som EF-domstolen har etablert.» I samme dom blir det vist til stortingsproposisjon nr. 1 (2008-2009) hvor Finansdepartementet uttaler: «I Norge er merverdiavgiftsunntaket for finansielle tjenester i stor grad bygget opp på samme måte som tilsvarende unntak i EF, selv om det meget omfattende merverdiavgiftsregelverket i EF ikke er bindende for Norge gjennom EØS-avtalen. Blant annet fordi virksomhet i denne sektoren lett kan flytte på seg, og for at norske finansinstitusjoner skal ha tilnærmet samme rammevilkår som finansinstitusjoner i andre land i EØS-området, er det norske regelverket på området lagt tett opp til regelverket i EU.»³¹

En ser at EFs rettsforståelse for avgiftsunntaket for finansielle tjenester er relevant ved tolkningen av det norske unntaket, og må tillegges vekt hvor det oppstår spørsmål som ikke tidligere er vurdert i norsk avgiftsrett.

I EF er det hovedsakelig EF-domstolens avgjørelser knyttet til dette unntaket som er av rettskildemessig verdi. Siden Danmark og Sverige er særskilt nevnt i FINs

---

²⁹ Finansdepartementets tolkningsuttalelse av 15. juni 2001

³⁰ Se f.eks KMVA 6740, 2010-08-31.

³¹ Prop. 1 S (2009–2010) s. 55-56

tolkningsuttalelse fra 2001³², vil disse lands rettsavgjørelser, forvaltningspraksis og litteratur også være spesielt relevant for forståelsen av det norske unntaket.

4 Merverdiavgiftsunntaket for finansielle tjenester

4.1 Bakgrunn

De fleste andre OECD-land som det er naturlig å sammenligne Norge med har unntatt merverdiavgift på omsetning av finansielle tjenester.³³ Finansielle tjenester regnes sammen med fast eiendom og internasjonale transaksjoner som de tre store utfordringene med merverdiavgift i praksis.³⁴

Bakgrunnen for unntaket er at merverdiavgiftssystemet er lagt opp slik at merverdiavgift beregnes av det avtalte vederlaget jfr. mval. § 4-1. For finansielle transaksjoner er det vanskelig å fastsette beregningsgrunnlaget. En kan illustrere dette med f.eks. en finansiell transaksjon hvor person A låner penger fra Bank B. Denne transaksjonen vil vanligvis innebære flere komponenter: et pengebeløp som flyttes fra B til A, et vederlag tilsvarende økning i pengeverdien, et vederlag for risiko, og til sist et vederlag for selve tjenesteytelsen.³⁵ ³⁶ FIN uttaler i forarbeidene at det i et tilfelle med avgiftsplikt på finansielle tjenester kun er den delen som representerer vederlag for selve tjenesteytelsen som skal være avgiftsbelagt.³⁷ Utfordringen som vist i eksempelet overfor er derfor at Bs vederlag for tjenesteytelsen ligger skjult i rentemarginen. Det er derfor vanskelig å fastslå hva som faktisk er merverdiavgiftens beregningsgrunnlag.³⁸

Videre er markedet for finansielle tjenester velfungerende globalt sett. Endringer i avgifter som er til ugunst for investorer i Norge vil fort føre til et skifte mot andre eu-

---

³² Finansdepartementets tolkningsuttalelse av 15. juni 2001

³³ Gjems-Onstad (2001) s. 170

³⁴ Gjems-Onstad (2001) s. 169

³⁵ EY, Value Added Tax, s. 23

³⁶ Ot.prp. nr. 2 (2000-2001) pkt. 7.2.5.5

³⁷ Ot.prp. nr. 2 (2000-2001) 7.2.5.5

³⁸ Prop. 1 LS (2011-2012) pkt. 4.2.4

ropeiske land. Det er derfor viktig at landene har en noe lunde lik avgiftspolitik på dette området for å unngå investor – og kapitalflukt.

4.2 Generelt om unntaket

Finansielle tjenester er unntatt fra merverdiavgift jfr. merverdiavgiftslovens § 3-6 som har følgende ordlyd:

«Omsetning og formidling av finansielle tjenester er unntatt fra loven, herunder

- a) omsetning av forsikringstjenester
- b) omsetning av finansieringstjenester, likevel ikke finansiell leasing
- c) utføring av betalingsoppdrag
- d) omsetning av gyldige betalingsmidler
- e) omsetning av finansielle instrumenter og lignende
- f) forvaltning av verdipapirfond
- g) forvaltning av investeringsselskap»

Finansdepartementet uttaler i forarbeidene til merverdiavgiftsloven at oppregningen av tjenestene i § 3-6 ikke kan anses som uttømmende.³⁹ Videre understreker departementet at det er tjenesten etter sin art som er unntatt merverdiavgift. Unntaket gjelder kjerne-tjenestene som tilbys av finansinstitusjonene⁴⁰, men det er ikke avgjørende at det er en finansiell institusjon som står for omsetningen av tjenesten.⁴¹

4.2.1 Streng tolkning

Dette fremkommer av forarbeidene⁴² og norsk forvaltningspraksis⁴³ at avgiftsunntaket for finansielle tjenester skal tolkes strengt. Dette er i tråd med Volker Ludwig dommen

---

³⁹ Ot.prp. nr. 2 (2000-2001) s. 193

⁴⁰ Gjems-Onstad (2009) s. 124

⁴¹ Ot.prp. nr. 2 (2000-2001) s. 193

⁴² Ot.prp. nr. 2 (2000-2001) side 104

⁴³ Gjems-Onstad (2009) s. 124

hvor EF-domstolen slår fast at avgiftsunntaket «skal fortolkes strengt, da disse er undtagelser fra det almindelige princip om, at moms opkræves af enhver tjenesteydelse».⁴⁴ Høyesterett uttaler i Carnegie-saken at dette også måtte være utgangspunktet ved tolkingen av det norske avgiftsunntaket for finansielle tjenester.⁴⁵ I samme sak ga også HR uttrykk for at selv om unntaket skal tolkes strengt, så gir ikke lovteksten eller forarbeider grunnlag for en innskrenkende tolkning.⁴⁶

4.3 Avgiftsunntak ved forvaltning av verdipapirfond og investeringsselskaper

Formålet med unntaket for forvaltning av verdipapirfond og investeringsselskaper er noe annerledes begrunnet enn for finansielle transaksjoner som f.eks. utlån av penger. I motsetning til finansielle transaksjoner er det ikke nødvendigvis vanskeligheter med å fastsette beregningsgrunnlaget som er bakgrunnen for unntaket ved forvaltning av verdipapirfond, men et nøytralitetshensyn som grunner i at FIN mente det ville være uheldig å behandle forvaltning av verdipapirfond annerledes enn aktiv forvaltning som var avgiftsunntatt.⁴⁷ Dette førte til at forvaltning av verdipapirfond ved merverdiavgiftsreformen ble unntatt avgift i merverdiavgiftsloven av 1969 § 5 b første ledd nr. 4 f, nå i merverdiavgiftsloven av 2009 § 3-6 f.

Forvaltning av investeringsselskaper var opprinnelig ikke tenkt omfattet av unntaket i samme grad som verdipapirfond. I høringsnotat⁴⁸ til merverdiavgiftsreformen uttaler FIN at «forvaltning av investeringsselskaper er som sådan ikke unntatt fra avgiftsplikten. Dette innebærer at de enkelte tjenester som ytes må vurderes selvstendig på vanlig måte». Denne uttalelsen falt ikke i god jord, og flere høringsinstanser talte for at dette for det første var i strid med nøytralitetsprinsippet til merverdiavgiftsloven, og for det andre at det ville det føre til kapitalflukt fra Norge.

---

⁴⁴ C-453/05

⁴⁵ Rt 2009 1632, premiss 37 (Rettsdata)

⁴⁶ Rt 2009 1632, premiss 41 (Rettsdata)

⁴⁷ Ot.prp. nr. 2 (2000-2001) pkt. 7.2.5.5

⁴⁸ Høringsnotat 3 Merverdiavgiftsreformen

Finanskomiteen tok høringsuttalelsene til etterretning, og komiteens flertall ba i Innst. S. nr. 325 (2000-2001) «Regjeringen påse at likeartede finansielle tjenester som utøves ved forvaltning av verdipapirfond og investeringsselskap blir avgiftsmessig behandlet på samme måte.» Det ble ikke lovfestet, men ansett som gjeldende rett som følge av denne uttalelsen i forarbeidene.

Unntaket for forvaltning av investeringsselskap ble først tatt inn i 2009 i dagens merverdiavgiftslov § 3-6 bokstav g. På bakgrunn av uttalelsen til komiteen om avgiftsmessig likebehandling var dette en kodifisering av gjeldende rett, og innebar ingen endring i rettstilstanden.

Tilsvarende, men ikke direkte sammenlignbar bestemmelse som det norske avgiftsunntaket, finnes også for EF-medlemslandene gjennom direktiv 2006/112/EF – artikkel 135 (g). Den engelske oversettelsen av artikkel 135 bokstav g sier følgende:

« Member States shall exempt the following transactions:

[...]

(g) management of special investment funds as defined by

Member States»

Da FIN uttaler at man skal legge stor vekt på rettstilstanden for tilsvarende rettsområde i Sverige og Danmark⁴⁹, vil jeg i denne oppgaven ta utgangspunkt i den danske oversettelsen av Direktiv 2006/112/EF - artikkel 135 bokstav g:

«1. Medlemsstaterne fritager følgende transaksjoner:

[...]

(g) forvaltning af investeringsforeninger, således som disse er fastsat af

Medlemsstaterne»

Mens norske myndigheter har valgt særlig å nevne verdipapirfond og investeringsselskap som forvaltningsobjekter unntatt avgiftsplikt, ser man at i den danske versjon av avgiftsdirektivet er brukt ordet «investeringsforening». Til tross for forskjellen i ordlyden, er det nærliggende å tro at forvaltningsobjektene unntatt avgiftsplikt i stor

---

⁴⁹ Finansdepartementets tolkingsuttalelse av 15. juni 2001

grad er de samme i norsk rett og EF-rett. Nærmere om hvordan begrepet investeringselskap behandles i kapittel 5.

5 Hva er et investeringselskap?

5.1 Generelt

Det finnes ingen legaldefinisjon av «Investeringselskap» i merverdiavgiftsloven eller andre lover. En må derfor ta utgangspunkt i ordlyden. I Bokmålsordboka er investeringselskap forklart som følgende:

«Investeringselskap:

- 1 aksjeselskap som investerer den kapital det rår over, i aksjer el. obligasjoner for å oppnå en hensiktsmessig risikofordeling
- 2 aksje- el. andelsselskap som investerer kapitalinnskudd fra allmennheten i aksjer o l for å oppnå fortjeneste for deltakerne»⁵⁰

Hvorfor lovgiver har valgt å ikke forklare begrepet nærmere, kan være ønsket om en dynamisk tolkning av begrepet. Dynamisk tolkning vil gjøre det enklere for forvaltningen å overholde det overordnede prinsippet om et konkurransenøytralt avgiftsregime, samt at det er enklere å harmonisere forståelsen av begrepet med det som er gjeldende rett i EF, da spesielt Danmark og Sverige. En annen grunn kan være det faktum at forvaltning av investeringselskap opprinnelig i lovforslaget var tenkt å være avgiftspliktig, før finanskomiteen etter høringsrunden ba regjeringen påse lik avgiftsmessig behandling av likeartede finansielle tjenester som utøves ved forvaltning av verdipapirfond.⁵¹

Lovgiver har valgt å bruke ordet «investeringselskap», men det er i bransjen vanlig å benytte betegnelsen «fond» om investeringselskap uavhengig av organisasjons-

---

⁵⁰ Bokmålsordboka definisjon av «investeringselskap»

⁵¹ Egede-Nissen (2001)

form.⁵² En ser derfor i rettskildene at begge begrepene er brukt uten at dette nødvendigvis alltid er ment å utgjøre en forskjell i forståelsen av begrepet investeringselskap.

5.2 Innholdet i begrepet

Manglende legaldefinisjon av begrepet investeringselskap fører til at en må bruke andre rettskilder for å belyse begrepet nærmere. Momenter som kan være av betydning for å bestemme hva som kjennetegner et investeringselskap, kan være krav til selskapets organisering, selskapets investeringsaktivitet, selskapets formål eller lignende. Finansdepartementet uttaler at investeringselskap «ofte har visse likhetstrekk med verdipapirfond».⁵³

I EF kan medlemslandene selv definere begrepet «investeringsforening» under visse vilkår. I henhold til FINs uttalelser⁵⁴ er særlig dansk og svensk rett av betydning. Det vil derfor også i forståelsen av det norske begrepet ses hen til hvordan man forstår det i Danmark og Sverige.

I 2007 kom Claverhouse-saken⁵⁵ opp i EF-domstolen, hvor det britiske avgiftsmyndigheter ved The Commissioners of HM Revenue and Customs mente forvaltning av lukkede investeringsforeninger var avgiftspliktig. EF-domstolen redegjorde for hensynet bak merverdiavgift-unntaket og kom med noen viktige retningslinjer om hvor langt definisjonsretten til medlemslandene rekker. EF-domstolen presiserer at unntakets formål og hensynet til avgiftsneutralitet er sentralt i rekkevidden de enkelte medlemslandene har til å definere investeringsforening, jfr. premiss 54 (dansk oversettelse):

«Ved udøvelsen af dette skøn er medlemsstaterne imidlertid forpligtede til at iagttage bestemmelsens formål, som er at gøre det lettere for investorer at investere i investeringsforeninger, samtidig med at princippet om afgiftsneutralitet overholdes for så vidt angår betaling af moms for forvaltning af investe-

---

⁵² Høringsuttalelse Norsk Venturekapitalforvaltning

⁵³ Finansdepartementets tolkingsuttalelse av 15. juni 2001

⁵⁴ Finansdepartementets tolkingsuttalelse av 15. juni 2001, pkt. 4

⁵⁵ C-363/05

ringsforeninger, der konkurrerer med andre investeringsforeninger, såsom de foreninger, der er omfattet af UCITS-direktivets anvendelsesområde.»

EF-domstolen forplikter medlemslandene til å ta hensyn til bestemmelsens formål og prinsippet om avgiftsnøytralitet når medlemslandet definerer «investeringsforening». Domstolen uttaler i premiss 47 at «Prinsippet om avgiftsmæssig neutralitet omfatter prinsippet om fjernelse af konkurrencefordrejninger, der skyldes forskelsbehandling i momsmæssig henseende (...). Der foreligger således fordrejninger, når det konstateres, at ydelserne er i konkurrence med hinanden og behandles forskelligt med hensyn til momsen». Det viser at hensynet til avgiftsnøytralitet må anses som viktig, da det hindrer en uønsket konkurransevridning hvor et selskap i kraft av sin juridiske organisering blir behandlet annerledes avgiftsmessig enn et annet selskap, selv om selskapene ellers er sammenlignbare.

Selv om EF-domstolen med denne dommen er med på å oppklare rekkevidden til medlemslandenes definisjonsrett, så vil det fortsatt være spørsmål om hvor grensen for den avgiftsmessige nøytraliteten går. De overordnede retningslinjer fra EF-domstolen er ikke mer inngripende enn at det fortsatt vil være noe forskjellig praktisering av hva som anses som en investeringsforening i de ulike medlemslandene.

5.2.1 Selskapets organisering

Spørsmålet er først om selskapets organisering har betydning for om det faller inn under begrepet investeringsselskap i relasjon til mval. § 3-6 g Dersom en tar utgangspunkt i selskapsloven kan et selskap forklares som «økonomisk virksomhet utøves for to eller flere deltakeres felles regning og risiko».⁵⁶ Begrepet «selskap» omfatter etter selskapsloven «selskaper med ubegrenset deltageransvar, selskaper med delt deltageransvar og selskaper med blandet deltageransvar (kommandittselskaper)».⁵⁷ Andre lover med regulering av selskaper er lov om aksjeselskaper⁵⁸ og lov om allmennaksjeselskaper⁵⁹ som

---

⁵⁶ Selskapsloven § 1-2 (1) (a) jfr § 1-1 første ledd

⁵⁷ Selskapsloven, Rettsdata lovkommentar note 12

⁵⁸ Aksjeloven

⁵⁹ Allmennaksjeloven

regulerer aksjeselskaper og allmennaksjeselskap. Hva som menes med et aksjeselskap er hjemlet i aksjelovens § 1-1 (2) 1: «med aksjeselskap forstås ethvert selskap hvor ikke noen av deltakerne har personlig ansvar for selskapets forpliktelser, udelt eller for deler som til sammen utgjør selskapets samlede forpliktelser». Allmennaksjeselskap har tilsvarende definisjon i allmennaksjelovens § 1-1 (2) 1, men har også noen ytterligere lovkrav⁶⁰ knyttet til seg. Ut i fra dette tyder det på at et selskap etter mval. § 3-6 g uansett omfatter selskaper som faller inn under overnevnte lover.

I en tolkingsuttalelse⁶¹ fra FIN til den gamle merverdiavgiftsloven henvises det til NOU 1978: 42 Verdipapirhandel hvor investeringsselskap er nærmere forklart:

«Med begrepet investeringsselskaper siktes først og fremst til selskaper som mottar sparemidler eller kapital fra allmenheten ved salg av andeler, og investerer midlene på selskapets vegne i aksjer og andre verdipapirer. Disse investeringsselskaper kan være 'åpne', de har da vekslende antall andelseiere og vil til enhver tid tilby andeler til salg og også garantere innløsning til enhver tid. 'Lukkede' investeringsselskaper er selskaper som består av en eller flere grupper av personer med fast innbetalt kapital. Innen den enkelte gruppe skjer det ikke noe salg av nye andeler til allmenheten, men dette kan skje ved dannelsen av nye grupper. Begrepet investeringsselskaper antas dessuten vanligvis også å omfatte såkalte aksjespareklubber, men disse vil normalt ikke henvende seg til allmenheten.»

Med bakgrunn i dette er et investeringsselskap i korte trekk et selvstendig rettssubjekt, åpent eller lukket for allmenheten, hvis formål er å investere i aksjer og andre verdipapirer med innskudd fra en eller flere innskytere. Dette åpner for en vid definisjon av investeringsselskap.

Det er likevel ikke alle foretak som kan sies å falle inn under selskapsbegrepet. I en upublisert uttalelse fra SKD avgitt i 2012⁶² om tjenester fra forvaltningsselskap for fond

---

⁶⁰ Allmennaksjeloven § 1-1 (2) nr 1-3

⁶¹ Finansdepartementets tolkingsuttalelse av 15. juni 2001

og legater var omfattet av unntaket for finansielle tjenester, vurderte SKD om en stiftelse som investerte sine midler i verdipapirfond kunne anses som et investeringsselskap i relasjon til mval. § 3-6 g. SKD uttaler:

«At begrepet investeringsselskap ikke er definert og omfatter en rekke fellesinvesteringer som for eksempel aksjespareklubber, kan ikke begrunne at stiftelser av denne art skal omfattes. Dersom man hadde ønsket å inkludere administrasjonen av slike stiftelser, ville det vært meget enkelt å fastslå dette i forarbeidene. Begrepet skulle imidlertid bare omfatte formuesforvaltning som kunne sammenlignes med forvaltning av verdipapirfond»⁶³

SKD viser her til at selskapsbegrepet ikke ser ut til å gjelde stiftelser, selv om det skulle drive med investeringer. Investeringens formål kan også ha betydning, noe som blir behandlet i kapittel 5.2.2.

Nærmere om organiseringen av et investeringsselskap skal ble behandlet i BFU 15/08.⁶⁴ SKD vurderte her om en banks bistand til et kommandittselskap oppfylte kriteriene for å anses som forvaltning av investeringsselskap. Investeringsselskapet skulle investere i ett utenlandsk fond. Banken skulle utføre det vesentligste av investeringsselskapets administrasjonsoppgaver, men hadde ikke investeringsfullmakt.

SKD bruker samme rettskilder som ble lagt til grunn i FINs tolkingsuttalelse av 2001 for å nærmere beskrive begrepet investeringsselskap, det vil si NOU 1978:42 og St.meld. nr. 38 (2000-2001). SKD uttaler at investeringsselskap «har klare likhetspunkter med verdipapirfond, men er i dag organisert som egne selskaper, som oftest aksjeselskaper eller kommandittselskaper, og således underlagt selskapslovgivningen. Dette innebærer bl.a. en annen eierstruktur.» Det blir ikke stilt opp noen krav til et investeringsselskap organisering, men at selskapslovgivningen i dag «synes relativt godt tilpasset næringens behov og gir en adekvat ramme for denne type virksomhet».

---

⁶² SKD 2012 (2012/117626)

⁶³ SKD 2012 (2012/117626)

⁶⁴ BFU 15/08

Det kan på bakgrunn av denne forhåndsuttalelsen synes som at det ikke stilles særskilte krav til investeringselskapets foretaksform eller organisering utover de materielle vilkår som er gitt i selskapslovgivningen.

I EF-retten er utgangspunktet at den juridiske organiseringen av forvaltningsobjektet ikke er av betydning. Dette kommer frem av EF-domstolen i Abbey National-dommen⁶⁵ jfr. premiss 53 (dansk oversettelse):

«Indledningsvis skal det fastslås, at sjettede direktivs artikkel 13, punkt B, litra d), nr. 6, omfatter investeringsforeninger uanset deres juridiske form.»

Som det kom frem av Claverhouse-dommen⁶⁶ omtalt i kapittel 5.1, kan medlemslandene selv utøve en viss definisjonsrett på hvordan begrepet «investeringsforening» skal forstås.

I Danmark er forvaltning av investeringsforeninger unntatt avgiftsplikt med hjemmel i den danske momslovens § 13, stk. 1, nr. 11, litra f). I en veiledende forhåndsuttalelse kommer Skatterådet⁶⁷ med en nærmere beskrivelse av hvilke selskaper som kan anses for gå inn under begrepet investeringsforening.⁶⁸ Uttalelsen kom etter Claverhouse-dommen var avsagt i EF-domstolen og samsvarer da med Claverhouse-dommens premisser. I slutten av forhåndsuttalelsen kommer Skatterådet frem til at uttrykket investeringsforeninger i momslovens § 13, stk. 1, nr. 11, litra f) omfatter følgende foretak, direkte sitert fra den danske forhåndsuttalelsen:

- «1. Investeringsforeninger og andre institutter for kollektiv investering i verdipapirer (investeringsinstitutter) omfattet af UCITS-direktivet.
2. Kontoførende investeringsforeninger, jf. § 2 i lov om beskatning af medlemmer af kontoførende investeringsforeninger, uanset om foreningerne er omfattet af UCITS-direktivet.

---

⁶⁵ C-169/04

⁶⁶ C-363/05

⁶⁷ Sentralt organ i Danmark som behandler saker som videresendes fra SKAT.

⁶⁸ SKM2008.353.SR

3. Udloddende investeringsforeninger omfattet af ligningslovens § 16 C, stk. 1, uanset om de er omfattet af UCITS-direktivet.
4. Investeringselskaber omfattet af aktieavancebeskatningslovens § 19, stk. 2, jf. stk. 3 og 4, uanset om de er omfattet af UCITS-direktivet.
5. Certifikatudstedende akkumulerende investeringsforeninger omfattet af selskabsskattelovens § 1, stk. 1, nr. 5a, uanset om de er omfattet af UCITS-direktivet.
6. ITC'er, jf. EF-domstolens dom i sag C-363/05, Claverhouse, uanset om de er omfattet af nr. 2-5.
7. Andre institutter for kollektiv investering i værdipapirer, som efter en konkret vurdering kan anses for at udbyde ydelser, som er sammenlignelige med og i konkurrence med de ydelser, som investeringsforeninger omfattet af nr. 1-6 udbyder til medlemmer, aktionærer m.fl. med hensyn til risikospredning i forbindelse med investering i værdipapirer.»

For det første kommer selskaper som omfattes av UCITS-direktivet ubetinget inn under begrepet investeringsforening som følge av Claverhouse-dommen. UCITS direktivet er i norsk rett tatt inn som en del av verdipapirfondloven⁶⁹, og omfattes da av avgiftsunntaket ved forvaltning av verdipapirfond.

For det andre legger Skatterådet vekt på at dansk lovgiver har definert begrepet investeringsforening i Aktieavancebeskatningslovens § 19 stk. 2 nr. 1 og 2. Under nr. 1 henvises det til at investeringsforeninger er de selskaper som omfattes av UCITS-direktivet. Under nr. 2 har den danske lovgiveren valgt selv å definere begrepet ved å stille opp visse krav til selskapets virksomhet og investeringsformål. Blant annet skal ihendehaveren av andelen i investeringsforeningen kunne kreve å løse inn sin andel til en kursverdi som ikke i vesentlig grad er mindre enn selskapets regnskapsmessige verdi. Kravet om tilbakekjøp gjelder ikke dersom selskapet virksomhet er kollektiv investering, dvs. etter dansk forståelse er hvor selskapet har minst 8 deltakere. Det betyr at

---

⁶⁹ Prop. 149 L (2010–2011) pkt. 4.1

også f.eks. hedgefund kan anses som et investeringsselskap. Lovgiver setter også krav til investeringens art og formål, noe som blir nærmere behandlet i kapittel 5.2.2.

For det tredje skriver Skatterådet at både «kontoførende», «utloddende» og «certifikatutstedende akkumulerende» investeringsforeninger er unntatt. En forening er en egen juridisk person.⁷⁰ Med «kontoførende investeringsforening» menes ikke selvstendige skattesubjekter hvor deltakerne skyter inn penger som så administreres av investeringsforeningen⁷¹. «Utloddende investeringsforeninger» er f.eks. aksjeselskap som har vedtektsfestet at utbytte betales årlig.⁷² «Certifikatutstedende investeringsforeninger» har ikke vedtektsfestet noe utbyttebetaling til investorene.⁷³ Det kan altså synes som at en har en vid forståelse av begrepet i Danmark, og at det ikke er av betydning om selskapet er åpent eller lukket for allmenheten, hvilken utbyttepolitikk det har, eller om selskapet er pliktig til å innløse selskapsdeltakernes andeler.

Til sist er listen som Skatterådet oppstiller ikke uttømmende jfr. punkt 7. Det kan derfor tilkomme andre organisasjonsformer som her ikke er omtalt. Investeringsforeninger er med bakgrunn i denne forhåndsuttalelsen et relativt vidt begrep.

I den svenske oversettelsen av merverdiavgiftsdirektivet blir ordet «investeringsfonder» brukt om det som i dansk rett omtales som «investeringsforeninger». Man har i svensk lovgivning unntatt forvaltning av investeringsfonder i Mervärdeskattelagen kap. 3 § 9 (2) hvor avgiftsplikt er unntatt ved forvaltning av «(...) värdepappersfonder enligt lagen (2004:46) om värdepappersfonder och specialfonder enligt lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder. Lag (2013:567).» Ved å henvise til andre lover for definisjon av begrepene fremstår det svenske avgiftsunntaket som noe mer klart enn det norske.

Alternative fond og spesialfond defineres slik i Lag (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder:

---

⁷⁰ Ot.prp. nr. 36 (2007-2008) pkt 4.3

⁷¹ Revisorgruppen Danmark (2002)

⁷² Ibid.

⁷³ Ibid.

«Med alternativ investeringsfond avses ett företag som har bildats för kollektiva investeringar och som

1. tar emot kapital från ett antal investereare för att investera det i enlighet med en fastställd investeringspolicy till förmån för dessa investereare, och
2. inte kräver auktorisation enligt artikel 5 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/65/EG av den 13 juli 2009 om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag), senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/61/EU.»

En ser her at et alternativt fond som omfattes av avgiftsunntaket er en implementering av direktiv 2011/61/EF som gjelder «förvaltare av alternativa investeringsfonder». Direktivet er nærmere omtalt i kapittel 5.2.1.1. Begrepet alternative fond ligger etter denne lovgivningen tett opp til den norske forståelsen av investeringsselskap krav til organisering. Svensk forvaltningspraksis viser likevel at forståelsen av hvilke juridisk organisering som kan være unntatt avviker fra norsk forvaltningspraksis. I et svensk vedtak ble kommandittselskap ansett for å ikke være et selskap som gikk under avgiftsunntaket.⁷⁴ Da det ble lagt vekt på investeringens art, har jeg valgt å gå nærmere inn på det vedtaket i kapittel 5.2.2.

5.2.1.1 Alternative Investment Fund Manager direktivet (AIFMD)⁷⁵

AIFM-direktivet regulerer den virksomheten som utøves av forvalterne av alternative investeringsfond. Noen av medlemslandene har valgt å vise til det direktivet for å definere begrepet, slik som i svensk lovgivning som er omtalt ovenfor. En arbeidsgruppe nedsatt av Finanstilsynet kom med en rapport 1. mars 2013 om gjennomføringen av AIFM-direktivet i norsk rett. Denne arbeidsgruppen foreslår at AIFM-direktivet skal gjennomføres i norsk rett ved egen lov.⁷⁶

---

⁷⁴ Sak: 7842-09, Högsta förvaltningsdomstolen

⁷⁵ 2011/61/EF

⁷⁶ Rapport om gjennomføring av AIFMD i norsk rett, s. 8

I rapporten kommer arbeidsgruppen med lovutkast til «Lov om forvaltning av alternative investeringsfond». Her defineres alternativt investeringsfond i § 1-2 (1) som «... innretning for kollektiv investering som innhenter kapital fra et antall investorer med sikte på å investere kapitalen i henhold til en konkret investeringsstrategi til fordel for investorene, som ikke er et UCITS, jf. verdipapirfondloven § 1-2 første ledd nr. 4.»

Ved at arbeidsgruppen har brukt ordet «innretning», tyder det på at alle juridiske subjekter er omfattet. Kravet er at det er en kollektiv investering, og den skal være til fordel for investorene. Det er ikke fastsatt noe minste eller maksimumskrav til antall innskytere, og det heller ikke noe krav til at «innretningen» skal være åpen eller lukket. En slik beskrivelse av alternative investeringsfond stemmer godt overens med hvordan en kan forstå investeringselskap i norsk lovgivning.

I Sverige er AIFM-direktivet som nevnt over tatt inn som i Lag om förvaltare av alternativa investeringsfonder⁷⁷. Det står i mervärdesskattelagen⁷⁸ 3. Kap. § 9 punkt 2 at «förvaltning av värdepappersfonder enligt lagen (2004:46) om värdepappersfonder och specialfonder enligt lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder Lag (2013:567)» er unntatt merverdiavgift. Etersom departementet uttrykkelig sier i sine tolkningsuttalelser 15.6.2001 at gjeldende rett på området i Sverige og Danmark er av betydning for norsk rett, kan det tenkes at implementeringen av AIFM-direktivet også får betydning i Norge for forståelsen av begrepet investeringselskap samt hvilke tjenester som inngår i forvaltningen av det.

5.2.2 Investeringens art

Spørsmålet er så om investeringens art har betydning for om selskapet faller inn under investeringselskap i relasjon til mval. § 3-6 g.

FIN viser i sin tolkningsuttalelse av 15. juni 2001 til St.meld. nr. 38 (2000-2001) eksempler på ulike typer selskaper som er å anse som investeringselskap. Stortingsmeldingen er et resultat av Stortingets anmodning til Regjeringen om å utrede hvordan Staten kan styrke tilgangen på risikokapital og egenkapital i innovasjon og forsknings-

---

⁷⁷ LAG 2013:561

⁷⁸ Mervärdesskattelag (1994:200)

basert næringsliv. I stortingsmeldingen blir såkornsfond, venturefond, investeringsfond og private equity fond listet opp som eksempler som faller innunder begrepet investerings-selskap.⁷⁹ Private Equity fond er et samlebegrep for fond som normalt investerer i ikke børsnoterte aksjer.⁸⁰ Med såkornsfond menes fond hvor investeringen skjer i en tidlig utviklingsfase, f.eks. i et selskap som har en lovende medisin mot Alzheimer som ikke er godkjent ennå. Venturefond invester normalt i bedrifter hvor produktet er ferdig utviklet og klart for markedet⁸¹. Investeringsfond har ikke noe spesielle investeringsområder. Felles for de alle er at investeringen skjer i aksjer med det formål å oppnå avkastning på den kapitalen som investeres.

En slik opplisting gir eksempler på hva som går inn under begrepet investerings-selskap. Disse eksemplene er likevel mer et uttrykk for hvilken investeringsstrategi et investerings-selskap har, og er antakelig ikke presist nok til å avgjøre hvordan investerings-selskap skal forstås i merverdiavgiftslovens forstand.

I NOU 1978: 42 blir det uttalt at investeringene først og fremst skjer i aksjer eller verdipapirer. Med aksjer menes en eierandel i et AS eller ASA. Om en ser på verdipapirhandellovens § 2-2 (2) så er omsettelige verdipapirer forklart som aksjer og andre verdipapirer som kan sidestilles med aksjer, obligasjoner og andre gjeldsinstrumenter samt depotbevis.

Om en tar utgangspunkt i forarbeidene hvor det henvises til NOU 1978: 42 og St.meld. nr. 38 (2000-2001), så er det felles for disse at selskapets investering skjer i aksjer/verdpapirer. Det blir ikke sagt noe om at investeringer kan skje i andre typer finansielle instrumenter.

Dersom NOU 1978: 42 skal forstås slik at investering kun kan skje i aksjer/verdpapirer, så vil kollektive investeringsordninger som f.eks. hedgefond være utenfor begrepet investerings-selskap, hvilket vil avvike fra svensk rett⁸². Et hedgefond har ingen eksakt definisjon, men felles er at fondet har som mål å oppnå positiv avkast-

---

⁷⁹ St.meld. nr. 38 (2000-2001), s. 3 fotnote 1.

⁸⁰ Kjærnes (2006) s. 12

⁸¹ Boye (2006)

⁸² Mervärdeskattelagen kap .3, § 9 (2)

ning uavhengig av om markedet går opp eller ned.⁸³ For å oppnå dette benytter hedgefondet seg av ulike finansielle instrumenter som ikke er begrenset til investering i aksjer/verdipapirer. Hedgefond faller heller ikke inn under betegnelsen verdipapirfond grunnet de materielle begrensningene i verdipapirfondloven som hindrer verdipapirfond fra å gjennomføre blankosalg, belåne kapital eller ta konsentrerte posisjoner.⁸⁴

Det kan synes som lovgiver i forarbeidene ikke har ment å avgrense begrepet investeringsselskap, da henvisningene synes å være mer eksempler på hva investeringsselskap kan være.

Når det kommer til frekvens på investeringene uttaler SKD i sitt fellesskriv av 2013⁸⁵ at det ikke er noe krav til dette. Et investeringsselskap kan dermed foreta få investeringer uten at dette faller utenom avgiftsunntaket. Ut i fra rettstilstanden på området ser det heller ikke ut til at det er noe krav til størrelsen på investeringene. Jeg kan heller ikke se at aktivt eierskap har særskilt betydning for å avgjøre om hvorvidt det er et investeringsselskap.

Med bakgrunn i den danske «juridiske vejledning 2013-2»⁸⁶ gjelder følgende vilkår for at et skal være et «investeringsforening» jfr. Aktieavancebeskatningslovens § 19 stk. 2 nr, 2: Det må være et selskap som har investerer i verdipapirer eller andre finansielle instrumenter. Dersom selskapet har annen virksomhet ved siden av investering, f.eks. produksjonsvirksomhet, er det ikke å anse som et investeringsselskap.

I en svensk forhåndsuttalelse var spørsmålet om et investeringsfond organisert som et kommandittselskap kom inn under avgiftsunntaket i Mervärdeskattelagen kap. 3 § 9 (2).⁸⁷ Investeringsevne skjedde innenfor private equity-området, hvor inves-

---

⁸³ Ot.prp. nr. 36 (2007-2008), kap. 1

⁸⁴ Axelsen (1999) s. 583

⁸⁵ Skattedirektoratets fellesskriv 16.5.2013

⁸⁶ Juridiske vejledning (2013) kap. C.D.1.1.10.2

⁸⁷ Sak: 7842-09, Högsta förvaltningsdomstolen

teringshorisonten var fastsatt med begrensede muligheter til å komme seg ut før tiden.

Det blir først avklart at Kommandittselskap ikke oppfyller legaldefinisjonen av de unntatte rettssubjektene «värdepappersfond» eller «specialfond». Til dette avviker kommandittselskapet med lovens bestemmelser om plassering og risikonivå.

Skatterättsnämnden⁸⁸ presiserer at formålet med avgiftsunntaket er å sikre skattemessig nøytralitet mellom direkte plasseringer i verdipapirer og kollektive investeringer gjort gjennom et selskap. Etter en vurdering av EF-domstolens premisser i JP Morgan dommen⁸⁹, kommer Skatterättsnämndens medlemmer frem til at investeringsvirksomheten i kommandittselskapet ikke oppfyller unntaketets formål. Dette da investorene ikke har samme mulighet til å komme seg ut av investeringene som de ville hatt ved investering i verdipapirfond. En kan videre slutte ut i fra Skatterättsnämndens premisser at forvaltning av kommandittselskap uansett ikke er unntatt avgiftsplikt. Investeringselskap som er unntatt avgift reguleres etter svensk rett av andre bestemmelser med tanke på plassering av kapital og risikofordeling enn hva som gjelder kommandittselskap.

Søker anket Skatterättsnämndens forhåndsuttalelse, men anken ble avvist av Högsta förvaltningsdomstolen som er den høyeste rettsinstansen i Sverige for forvaltningssaker.

En ser her at svensk forvaltningsrett mener at begrenset mulighet til å komme seg ut av en investering før tiden er nok til at merverdiavgiftsunntaket ikke kan gjøres gjeldende. Denne avgjørelsen er interessant, da den viser hvor den svenske forvaltningsretten mener grensene går før et investeringsselskap ikke går inn under avgiftsunntaket. Det kan tenkes at denne forvaltningsrettsdommen ikke er helt i tråd med EF-domstolens uttalelse i Claverhouse-saken premiss 47 om at unntaket skal være avgiftsnøytralt, og at det ikke er avgifts nøytralt når ytelser i konkurranse med hverandre behandles forskjellig avgiftsmessig.

---

⁸⁸ Skatterättsnämnden er en myndighet under det svenske Finansdepartementet som avgir BFU i skatte – og avgiftsspørsmål

⁸⁹ C-363/05

5.2.3 Investeringens formål

Hvilket formål investeringen har kan være et moment for å avgjøre om et selskap faller inn under begrepet investeringsselskap. I en upublisert uttalelse fra SKD avgitt i 2012 som kort ble omtalt i kapittel 5.2.1, uttaler SKD at:

«Stiftelser som plasserer midler for å kunne realisere forskjellige formål står i utgangspunktet investeringsmessig og finansielt i samme situasjon en person eller en juridisk person som ønsker å sikre sine midler. Verken stiftelsen eller personene kan anses som et investeringsselskap i merverdiavgiftslovens forstand. Det spiller i den sammenheng ingen rolle om midlene plasseres i finansielle instrumenter i stedet for som kontantinnskudd på en konto i en bank eller annen finansinstitusjon. For stiftelsene er dessuten plasseringen av midler bare en del av aktiviteten. Investeringsaktiviteten er underordnet i den forstand at den bare skal sikre at man har midler til å oppfylle stiftelsens formål, for eksempel å støtte forskning på et bestemt felt, dele ut stipendier etc.»⁹⁰

En ser her at SKD påpeker at det har betydning for om hvorvidt investering er foretakets formål. Ved at investeringene i dette tilfellet er underordnet foretakets formål, er det med på å avgjøre at det ikke er et investeringsselskap. Selv om denne uttalelsen gjaldt en stiftelse, kan dette trolig legges til grunn også i vurderingen av om andre foretaksformer er å anse som et «investeringsselskap».

5.3 Investeringsselskap oppsummert

Etter en gjennomgang av overnevnte rettskilder i norsk rett og i EF-retten, gis det et bilde av hva som kan anses som et investeringsselskap. Det kommer frem at norsk rett avviker noe fra den svenske da norsk forvaltningspraksis og forarbeider til merverdiavgiftsloven tilsier at den juridiske organisering ikke er av betydning utover at det er et selskap.

---

⁹⁰ SKD 2012 (2012/117626)

En kan videre slå fast at formålet med investeringene må være handel med verdipapirer, og andre finansielle instrumenter unntatt merverdiavgift. Frekvens på investeringene er ikke av betydning, men den vesentligste delen av selskapets kapital må gå til investeringer i finansielle instrumenter.

Det er ingen krav til risiko, bindingstid på investeringene eller lignende i norsk rett. Formålet med investeringen må være å oppnå avkastning på innskutte penger. Det er heller ikke krav om en diversifisert portefølje, det vil si at investeringsselskapet kan velge å plassere all kapital i ett bestemt fond eller selskap. Risikoen for det innskutte beløpet i investeringsselskapet må bæres av investor. Ved at det blir spesifikt henvist i FINs tolkningsuttalelse at såkornsfond går inn under begrepet investeringsselskap, kan det neppe stilles opp noe krav om omsettelighet til investeringene. Norsk rett vil derfor her antakeligvis avvike noe fra svensk og dansk rett som tilsynelatende stiller opp et krav til innløsning ved salg.

Investeringsselskapet kan videre være åpent, eller lukket for allmenheten. Det stilles ikke opp noe krav til minimum av deltakere i selskapet. Når det kommer til tilsyn så er det ikke krav om investeringsselskapet skal være underlagt tilsyn. Hvilken utbyttepolitikk det har kan heller ikke sies å være av betydning, gitt at formålet med investeringen er at investorene skal oppnå en netto gevinst med kapitalplasseringen. Det kan videre antakeligvis stilles opp et krav om at investeringer skal være selskapets formål og hovedaktivitet. Stiftelser eller foretak som ikke har til formål å drive med investering er ikke å regne som et investeringsselskap.

Det synes ikke å være stilt opp noe særskilt krav om juridisk organisering utover at det er et selskap. Foretak som ikke kan anses som et selskap, men som er en stiftelse eller lignende, vil antakeligvis ikke være omfattet om en legger til grunn den upubliserte uttalelsen til SKD som er omtalt i de to forrige kapitlene. Det er heller ikke krav til antall innskytere. I teorien kan det være en innskyter i investeringsselskapet. Videre ut-

trykker FIN i sin tolkningsuttalelse at det ikke er noe krav til at selskapet må være åpent, men det kan også være lukket.⁹¹

Dersom et selskap som i prinsippet gjør det samme som et annet selskap blir forskjellsbehandlet, vil dette skape en skjevhet i konkurransesituasjonen i markedet. Et viktig vurderingsmoment er derfor om selskapet er i en situasjon som er sammenlignbar med de selskap som klart er innenfor begrepet investeringsselskap og de selskaper som kan sammenlignes med et verdipapirfond men som ikke faller inn under den verdipapirfondloven.

Videre kan en utfra forvaltningspraksis anta at det vesentligste av selskapet aktive kapital bør gå til investering i andre selskaper gjennom finansielle instrumenter som aksjer, obligasjoner eller lignende for at selskapet skal anses som et investeringsselskap. Formålet med investeringen må være å få avkastning på kapitalen. Innskyterne må antakeligvis bære risikoen for den innskutte kapitalen.

Det er ingen materielle krav til selskapet utover det som måtte finnes i selskapslovgivningen. Det er heller ikke krav om at investeringsselskapet må/ikke må drive aktivt eierskap.

---

⁹¹ Finansdepartementets tolkningsuttalelse av 15. juni 2001

6 Hva er forvaltning?

6.1 Innledning

Begrepet forvaltning har ingen legaldefinisjon verken i norsk rett eller i EF-retten. I ordboken er forvaltning forklart som «styring, administrasjon; virksomhet som administrasjonen i et land driver; personer i administrasjonen i stat el. kommune».⁹² Helt overordnet kan man forklare forvaltning som den daglige styringen og administrasjonen av formuesgoder et rettssubjekt utøver på vegne av et annet. Nøyaktig hvilke tjenester som inngår i forvaltning varierer med forvaltningsobjektets art. Forvaltningen av et skogsområde vil for eksempel kreve andre tjenester enn forvaltningen av borettslag.

Det er ikke uvanlig at rettssubjekter velger å sette bort styringen og administrasjonen av formuesgoder til andre. Bakgrunnen er at en forvalter vanligvis besitter spesiell kompetanse som muliggjør en bedre og/eller mer effektiv styring og administrering av formuesgodet enn hva eier av formuesgodet selv kan oppnå.

For forvaltning i relasjon til mval. § 3-6 g er spørsmålet hvilke tjenester som kan sies å være forvaltning av et investeringsselskap, samt hvor omfattende den samlede forvaltningsytelsen må være for at det kan anses som avgiftsunntatt forvaltning. I forarbeidene finner man at «Unntaket for de finansielle tjenestene vil måtte avgrenses mot tjenester som kan sies å være rene tjenester av administrativ, økonomisk og juridisk art som blant annet forvaltning og forvaring, hvor de samme hensyn som taler for unntak ikke gjør seg gjeldende.»⁹³ Med det som bakgrunn er det viktig at den samlede ytelsen faktisk er reell forvaltning, da det vil uthule avgiftsunntaket om en tolker det for vidt. Utfordringen er da å sondre mellom når tjenestene som leveres samlet sett ikke utgjør forvaltning og dermed er avgiftspliktig og når en kan si det er avgiftsunntatt forvaltning etter mval. § 3-6 g. Det vil derfor i dette kapittelet ses nærmere på rettstilstanden i Nor-

---

⁹² Bokmålsordboka definisjon av «Forvaltning»

⁹³ Ot.prp. nr. 2 (2000-2001) pkt 7.2.5.5

ge og EF på dette området i et forsøk på å klargjøre hvordan en skal forstå forvaltning i relasjon til merverdiavgiftsloven.

Forvaltningen av et investeringsselskap kan organiseres på flere måter, og det er ikke ved alle organiseringene det oppstår spørsmål om avgiftsstatus. FIN lister opp tre ulike måter å organisere forvaltningen av investeringsselskap⁹⁴:

- Investeringsselskapet selv forvalter og foretar beslutninger om plassering av kapitalen.
- Investeringsselskapet kjøper forvaltningstjenestene av eksternt selskap med avtale om investeringsfullmakt
- Investeringsselskapet kjøper forvaltningstjenestene av eksternt selskap uten avtale om investeringsfullmakt

Hvor forvaltningen utøves av selskapet selv slik som i første punktet, vil det ikke oppstå noen beregning av merverdiavgift og derfor heller ikke noen spørsmål avgiftsstatus.

Når forvaltningen av investeringsselskapet skjer av eksternt selskap med fullmakt oppstår spørsmålet om hvilke tjenester som skal anses som avgiftsunntatt forvaltning. I det siste punktet har vi de tilfeller hvor forvalteren yter forvaltningstjenester uten at det foreligger fullmakt. Både hvor forvalter har investeringsfullmakt og hvor de ikke har det, oppstår det spørsmål om hvilke tjenester og hvor stort omfang som skal til for at det anses som avgiftsunntatt forvaltning.

FIN uttaler at det ikke er noe krav om at forvaltningsselskapet må ha investeringsfullmakt for at tjenestene skal være unntatt merverdiavgift.⁹⁵ Dette er også gjeldende praksis på området, og det finnes eksempler i både norsk og utenlandsk rett hvor tjenester er blitt ansett som avgiftsunntatt forvaltning selv om tjenesteyter ikke har hatt fullmakt.⁹⁶ Når forvaltningsselskapet mangler fullmakt utfører det ikke aktiv kapitalforvaltning. Det gjør det vanskeligere å fastsette hvorvidt tjenestene som ytes likevel er

---

⁹⁴ Finansdepartementets tolkingsuttalelse av 15. juni 2001, pkt 5.2

⁹⁵ Ibid. pkt 5.2

⁹⁶ Se f.eks BFU 15/08

omfattende nok til at det skal anses som avgiftsunntatt forvaltning eller om det skal anses som avgiftspliktige tjenester som for eksempel rådgivning.

I den nevnte tolkningsuttalelse uttaler FIN at tjenestene er avgiftsunntatt uansett om det foreligger investeringsfullmakt eller ikke når de er knyttet til reell kapitalforvaltning hvor vesentlige deler av oppfølgingsarbeidet foregår i forvaltningsselskapet.⁹⁷

6.2 Når er det avgiftsunntatt forvaltning?

Hvilke tjenester som samlet sett kan anses som forvaltning er det ikke noe klart svar på. Det samme gjelder krav til forvaltningsselskapet som skal yte slike tjenester. Lovteksten gir ingen rettleiding utover at forvaltningsobjektet må være et investeringsselskap. Som nevnt innledningsvis ba Finanskomiteens flertall i forarbeidene «regjeringen påse at likeartede finansielle tjenester som utøves ved forvaltning av verdipapirfond og investeringsselskap blir avgiftsmessig behandlet på samme måte.»⁹⁸ Hvilke tjenester som inngår i forvaltning av et verdipapirfond har derfor betydning for forståelsen av hvilke tjenester som er avgiftsunntatt også for investeringsselskap. Forvaltning av et verdipapirfond forklares i verdipapirfondlovens § 1-2 (1) nr. 1 som «kollektiv porteføljeforvaltning, administrasjon og markedsføring herunder salg, av verdipapirfond.»

I avgiftsunntaket for finansielle tjenester har det utviklet seg hovedytelseslære gjennom EF-domstolen, som også er lagt til grunn i norsk rett.⁹⁹ Hovedytelseslæren går i korte trekk ut på at hvor en leverandørs ytelse inneholder elementer av både avgiftsunntatte tjenester og avgiftspliktige tjenester – såkalt sammensatt ytelse, så skal avgiftsstatusen til det som anses som hovedytelsen legges til grunn for den samlede ytelsen. Hovedytelseslæren kan ikke direkte brukes på avgiftsunntaket for forvaltning av investeringsselskap, da forvaltningen består av tjenester som isolert sett er avgiftspliktige men som unntas avgift når det samlet sett utgjør forvaltning. Likevel kan noen av vurderingsmomentene være relevante også for avgiftsunntaket ved forvaltning av investeringsselskap.

---

⁹⁷ Finansdepartementets tolkningsuttalelse av 15. juni 2001 pkt 5.2

⁹⁸ Innst. S. nr. 325 (2000-2001) pkt. 7.1.1

⁹⁹ Se f.eks Rt. 2009 s. 1632

Den første prinsipielt viktige dommen som kom med nærmere føringer om hvilke tjenester som kunne ytes som en del av forvaltningen var Abbey National-dommen¹⁰⁰.

6.2.1 Administrative og regnskapsmessige tjenester

Et særlig spørsmål er hvilke administrative oppgaver som kan anses som en del av et avgiftsunntatt forvaltningsoppdrag. EF-domstolen kom i Abbey National-saken¹⁰¹ med viktige avklaringer på hva som kunne forstås som forvaltning av investeringsforeninger. Saken gjaldt riktignok ytelser fra underleverandører, men SKD legger i sitt rundskriv av 2013 til grunn at det er representativt på hva som kan anses som forvaltningstjenester uavhengig av hvem som yter tjenesten.¹⁰²

Saken stod mellom Abbey National Plc og Inscape Investment Fund som anket UK Commissioners of Customs and Excise sin avgjørelse om å avgiftslegge enkelte tjenester som ble ytt til investeringsselskaper med variabel innskuddskapital («open-ended investment companies») og autoriserte «Investment Trust». Det første spørsmålet domstolen drøfter, er hvorvidt forvaltningsbegrepet har en felles betydning for medlemslandene. Her uttaler domstolen i premiss 43 (dansk oversettelse):

«Det første spørsmål skal derfor besvares med, at begrebet 'forvaltning' af investeringsforeninger i sjette direktivs artikel 13, punkt B, litra d), nr. 6, er et selvstændigt fællesskabsretligt begreb, hvis indhold medlemsstaterne ikke kan ændre.»

Domstolen fastsetter med dette forvaltningsbegrepet skal forstås likt av alle medlemslandene. Det vil derfor som følge av enhetlig forståelse i EF i sterkere grad være med å påvirke hvordan begrepet skal forstås i Norge.

Det andre spørsmålet som kommer opp er om depotmottakers ytelser er unntatt avgift. Depotmottaker er en uavhengig tredjepart som sørger for en betryggende oppbevaring av fondets aktiva og har kontroll med at forvaltningsselskapets disposisjoner på

---

¹⁰⁰ C-169/04

¹⁰¹ Ibid.

¹⁰² Skattedirektoratets fellesskriv 16.5.2013, pkt 4

vegne av fondet er i samsvar med gjeldene regelverk og fondets vedtekter.¹⁰³ I norsk rett er det kun krav til å ha depotmottaker ved forvaltning av verdipapirfond¹⁰⁴. For investeringsselskap finnes det ikke noe slikt krav i norsk rett, så det er opp til investeringsselskapet å bestemme hvor disse oppgavene skal utføres. EF-domstolen uttaler at depotmottakers ytelser ikke er unntatt avgift, da de har en kontrollfunksjon og ikke en forvaltningsfunksjon.¹⁰⁵

Det tredje og siste spørsmålet domstolen behandler, er hvorvidt avgiftsunntaket også gjelder tjenester som er levert av en underleverandør. Domstolen bekrefter tidligere rettspraksis og uttaler at avgiftsstatusen til en ytelse bestemmes ut ifra ytelsens art og ikke på grunnlag av tjenesteyteren eller ytelsesmottakeren.¹⁰⁶ Det er likevel ikke nok at underleverandørens ytelse er en nødvendig forutsetning for at forvaltningsselskapet skal kunne levere sine tjenester. Ytelsen fra underleverandøren er kun unntatt dersom det utgjør en «særskilt helhet og er spesifikke og væsentlige for forvaltningen af investeringsforeninger». Ytelser fra underleverandører behandles nærmere i kapittel 7.

Domstolen konkretiserer nærmere hvilke tjenester som er å anse som en del av den daglige forvaltningen ved å vise til listen over tjenester som inngår som en del av porteføljeforvaltning i det nå erstattede direktiv 85/611/EF bilag 2. Domstolen uttaler at denne er å anse som retningsgivende for hvilke tjenester som inngår i forvaltningen av en investeringsforening:

«– Investeringsforvaltning

– Administration:

- a) juridisk bistand og regnskabstjenesteydelser i forbindelse med fondsforvaltning
- b) kundeforespørgsler
- c) værdi- og prisfastsettelse (herunder selvangivelser)
- d) kontrol med overholdelse af lovgivning

---

¹⁰³ Innst. O. nr. 59 (2007–2008) pkt. 11.1

¹⁰⁴ Jfr. verdipapirfondloven § 10-1

¹⁰⁵ C-169/04 Premiss 65

¹⁰⁶ Ibid. Premiss 66

- e) ajourføring af deltagerregister
  - f) udlodning af overskud
  - g) emission og indløsning af andele
  - h) kontraktetablering (herunder udsendelse af beviser)
  - i) registrering.
- Markedsføring»

Det blir påpekt at denne listen ikke er uttømmende, og at det kan være andre ytelser som er unntatt avgift når det ytes sammen med et forvaltningsoppdrag. En ser her at de oppgavene som er opplistet er rene administrative oppgaver som ikke omhandler noe rådgivning.

Siden EF-domstolen i *Abbey National*-dommen avgjorde at UCITS-direktivets eksempler på hvilke tjenester som inngår i porteføljeforvaltningen skulle vektlegges når en vurderer om en tjeneste er unntatt merverdiavgift¹⁰⁷, kan det tenkes at AIFM-direktivet også vil få en plass ved tolkningen av avgiftsunntaket, slik at det har gjort i Sverige og Luxembourg hvor det er tatt inn som en del av teksten på hva som omfattes ved avgiftsunntaket på forvaltning av investeringselskap.¹⁰⁸ Direktivet vil ved gjennomføringen i Norsk rett ikke bare være med å definere investeringselskapsbegrepet, men også hvilke tjenester som naturlig går inn som en del av et forvaltningsoppdrag.

I AIFM-direktivet er oppstillingen av tjenester som inngår i forvaltningen langt på vei den samme som etter UCITS direktivet. I bilag 1 bokstav c er det også beskrevet nærmere hvilke tjenester som særskilt omhandler AIF:

«c) aktiviteter vedrørende AIF'ers aktiver, dvs. levering af de ydelser, der er nødvendige for opfyldelse af FAIF'ens betroede opgaver, facilitetsforvaltning, administration af fast ejendom, rådgivning af virksomheder om kapitalstruktur, forretningsstrategi og beslægtede spørgsmål, rådgivning og ydelser i forbindel-

---

¹⁰⁷ C-169/04, premiss 72

¹⁰⁸ VATL Article 44, 1, d) & mervärdesskattelagen 3. Kap. § 9 punkt 2

se med fusjoner og opkjøb af virksomheder og andre ydelser i forbindelse med forvaltning af AIF'en og de selskaber og andre aktiver, den har investeret i.»

Direktivet åpner med dette for en videre forståelse av hva som inngår i porteføljeforvaltning i et alternativt investeringsfond, enn hva som er tilfellet for verdipapirfond etter UCITS-direktivet. Som det står i direktivet, er blant annet ytelse i forbindelse med fusjoner og oppkjøp av virksomhet noe som kan være en naturlig del av forvaltningsoppdraget.

Abbey National-dommen har også fått innvirkning i norsk rett, og det gjenspeiles i forvaltningspraksis. Dommen ble lagt til grunn i BFU 15/08¹⁰⁹, som gjaldt hvorvidt en banks planlagte avtale om å bistå et investeringselskap var å se som forvaltning. Forvalter hadde i følge avtalen ansvar for regnskapsføringen og at dette var i samsvar med gjeldende lovgivning, rapportering av selskapets stilling og resultatutvikling og den daglige driften. I tillegg til å forestå den daglige driften skulle forvalter også utføre følgende tjenester:

«

- gi råd vedrørende Investeringselskapets mulige investeringsbeslutninger,
- gi råd på Investeringselskapets samlede finansiering, herunder eventuell lånefinansiering,
- gi råd i forbindelse med forvaltning av Investeringselskapets verdier,
- gi råd og bidra til likviditet og annenhånds omsetning av andelene i Investeringselskapet, innenfor de omsetningsbegrensninger som gjelder, og fortløpende gi generell oppdatering vedrørende private equity-området.»

Forvalteren hadde ikke mandat til å foreta kjøp og salg av finansielle instrumenter. Selv om det ikke forelå noen investeringsfullmakt, hadde forvaltningsselskapet ansvaret for den samlede driften av investeringselskapet.

---

¹⁰⁹ BFU 15/08

I tråd med FINs fortolkningsuttalelse av 2001 konkluderte SKD først med at manglende fullmakt ikke var noe hinder for at ytelsen fra banken skulle vurderes som forvaltning. Med bakgrunn i blant annet Abbey National-dommen uttaler SKD at «Det avgjørende er at de administrative og regnskapsmessige tjenestene som ytes, samlet sett, utgjør en særskilt helhet og er spesifikke og vesentlige for forvaltning av verdipapirfond eller investeringsselskap». SKD konkluderte med at tjenesten, som hver for seg isolert sett er avgiftspliktig, var sammen omfattende nok til at det kunne anses som avgiftsunntatt forvaltning.

Det som er spesielt interessant i denne uttalelsen, er hva SKD begrunner avgiftsunntaket med: «Skattedirektoratet legger til grunn at Selskapet i praksis skal utføre det alt vesentligste av administrasjonen av investeringsselskapet og således utføre reell kapitalforvaltning som er forutsatt omfattet av unntaket. Når dette er tilfellet, vil rådgivningsdelen av ytelsene måtte anses som knyttet til kapitalforvaltningen og utgjøre en del av den unntatte forvaltningstjenesten.»

Det kan ut ifra denne uttalelsen synes som at det er administrasjonen av investeringsselskapet som er det avgjørende for om det skal anses som «reell kapitalforvaltning» og dermed være avgiftsunntatt. Rådgivningsdelen er derfor unntatt som følge av at forvaltningen var hovedytelsen. Det kan på bakgrunn av annen forvaltningspraksis jfr. kapittel 6.1.2 neppe oppstilles vilkår om at forvaltningsselskapet må stå for administrasjonen for at denne type rådgivningstjenester faller inn under avgiftsunntaket.

Skattedirektoratet ga i midten av mai 2013 ut et fellesskriv hvor de tar opp noen av de tjenester som et investeringsselskap typisk kjøper inn fra andre.¹¹⁰ Fellesskrivet redegjør nærmere for hva som er gjeldende rett når det kommer til forvaltningsbegrepet.

For administrative oppgaver bekrefter SKD at EF-domstolens avgjørelse i Abbey National dommen om hvilke administrative oppgaver som er innenfor forvaltningsbegrepet er illustrerende også for det norske avgiftsunntaket. Videre så uttaler SKD at de «(...) antar således at arbeid knyttet til investeringsselskapets regnskaper, ligningsmes-

---

¹¹⁰ Skattedirektoratets fellesskriv 16.5.2013

sige forhold, betaling av selskapets løpende utgifter, utarbeidelse av rapporter, herunder årsrapportering til Brønnøysund, føring av aksjonærregister, forberedelse av generalforsamlinger, utbetaling av utbytte og utløsning av aksjonærer er eksempler på gjøremål som ikke nødvendigvis må faktureres med MVA selv om de isolert sett vil være MVA-pliktige.»

Ved at Skattedirektoratet uttaler at utløsning av aksjonærer kan inngå som en avgiftsunntatt administrativ tjeneste er det noe avvikende fra svensk rett og EF-praksis. Utløsning av aksjonærer er en del av depotmottakers oppgaver som ikke er avgiftsunntatt i EF-retten eller i norsk rett ved forvaltning av verdipapirfond. I Norge er det ikke noe tilsvarende krav om bruk av depotmottaker for investeringsselskap. Det kan derfor tyde på at de oppgaver som normalt ivaretas av depotmottaker og er avgiftspliktig i EF-retten vil kunne være en del av de administrative avgiftsunntatte tjenestene forvaltningsselskapet yter til investeringsselskapet.

6.2.2 Rådgivning eller forvaltning?

På bakgrunn av BFU 15/08 fremstår det som at utførelsen av de administrative og regnskapsmessige tjenestene er en forutsetning for at det utføres reell kapitalforvaltning, og at rådgivningsdelen av ytelsene er avgiftsunntatt som følge av dette. Det er likevel ikke et helt riktig bilde, og med bakgrunn i annen forvaltningspraksis er det derfor grunn til å nyansere dette noe. FIN skriver i sin tolkningsuttalelse¹¹¹ at det er avgiftsunntatt forvaltning når det dreier seg om reell kapitalforvaltning. Nærmere om hvordan en skal avgjøre om det foreligger reel kapitalforvaltning, uttaler FIN at:

«Avtalen kan også innebære at forvaltningsselskapet mot vederlag påtar seg å identifisere investeringsobjekter til investeringsselskapenes portefølje og gi råd om investeringer og portefølje, men at forvaltningsselskapet ikke har fullmakt til på vegne av investeringsselskapet til å treffe beslutninger om investeringer. Kjøp og salg besluttes således av investeringsselskapet selv. Departementet anser at tjenester knyttet til reell kapitalforvaltning hvor vesentlig deler av opp-

---

¹¹¹ Finansdepartementets tolkningsuttalelse av 15. juni 2001, pkt 5.2

følgingsarbeidet foregår i forvaltningsselskapet vil falle innunder unntaket for finansielle tjenester. I den grad et forvaltningsselskap også omsetter tjenester som har karakter av ren rådgivningsvirksomhet eller annen virksomhet som ikke er knyttet til kapitalforvaltningen vil dette være tjenester som faller utenfor unntaket for finansielle tjenester og være avgiftspliktig.»

Med bakgrunn i dette kan det ses ut som at det stilles krav til at «vesentlige deler» av oppfølgingsarbeidet skal foregå i forvaltningsselskapet. BFU 15/08 som omtales ovenfor gir et eksempel på når forvaltningen anser kravet om at det skal være reell kapitalforvaltning er oppfylt for administrative tjenester.

I de tilfeller hvor leverandøren ikke yter administrative og regnskapsmessige tjenester oppstår da spørsmål om hva som skal til for at det anses som avgiftsunntatt forvaltning. En sak KMVA behandlet i 2010 gir et godt bilde på skillet mellom ren avgiftspliktig rådgivning og avgiftsunntatt forvaltning som har begrenset innslag av administrative eller regnskapsmessige ytelser.

Saken gjaldt riktignok en underleverandørs ytelser til et forvaltningsselskap, men den er også representativ for ytelser levert av forvaltningsselskapet til investeringselskapet.

I klagesaken¹¹² som KMVA behandlet i 2010 hadde skattekontoret fattet et vedtak om å slette Klager AS fra avgiftsregisteret samt tilbakeføre inngående merverdiavgift. Grunnlaget for vedtaket var merverdiavgiftsloven av 1969 § 5 b (1) nr. 4 bokstav f) som unntar forvaltning av verdipapirfond og etter forvaltningspraksis også investeringselskap. Klager var uenig i at det forelå forvaltning av investeringselskap, og anførte forgjeves at det var snakk om avgiftspliktig rådgivning. Sakens kjerne omhandler om ytelsene fra Klager AS til Klager LTD kunne sies å være «særskilt, spesifikk og vesentlig» for forvaltning av investeringselskap.

Klager AS skulle i avtalen med Klager LTD bistå med å identifisere, analysere, skape og rapportere aktuelle investeringsobjekter til fondene/investeringselskapene,

---

¹¹² KMVA 2010-08-31 (6759)

samt anbefale kjøp/salg av objektene og bistå i forhandlingene ved realisering. Videre skulle også Klager AS overvåke porteføljens verdiutvikling, samt yte diverse forvaltningstjenester knyttet til å opprettholde og markedsføre de inngåtte investeringer. Klager LTD er avtalemotpart til fondene/investeringsselskapene og er derfor i kontraktsforholdet den som er forvalter for disse fondene/investeringsselskapene.

Klager anfører at ytelsen fra Klager AS «ikke er komplett nok til å kunne karakteriseres som forvaltning av investeringsselskap».

Skattekontoret legger i sine vurderinger betydelig vekt på EF-retten i samsvar med uttalelser fra FIN og merverdiavgiftslovens forarbeider. Ved en gjennomgang av rettskildene, kommer skattekontoret frem til at vurderingen om det foreligger avgiftsunntak beror på om tjenesten er særskilt, spesifikk og vesentlig for en avgiftsunntatt finansiell tjeneste. Ved vurderingen om ytelsen fra Klager AS til Klager LTD er særskilt og spesifikk for en avgiftsunntatt finansiell tjeneste, legger skattekontoret til grunn at Klager AS er gitt et bredt ansvar for de investeringer som Klager AS har anbefalt å gjennomføre i Norge. Det vises til at Klager AS skal følge og overvåke alle trinn i en investering ved å identifisere investeringsobjektene, bistå ved forhandlinger ved kjøp, følge opp investeringens utvikling samt anbefale salg og bistå med salgsprosessen. Skattekontoret mente at dette gikk lengre enn vanlig rådgivning, og at kravet om at ytelsen skal være særskilt og spesifikt forvaltning av investeringsselskap dermed var oppfylt.

Klager AS anfører at de uansett ikke oppfyller vesentlighetskravet. Selskapet har ikke fullmakt til å gjennomføre transaksjonene, og har heller ikke det daglige ansvaret for administrasjonen og forvaltningen av fondene/investeringsselskapene. Klager AS utførte ikke noen regnskapstjenester eller daglig administrasjon av Klager LTD, slik at faktum er annerledes i denne saken enn hva som var tilfelle i BFU 15/08. Skattekontoret uttaler i forhold til tidligere BFU at:

«Skattekontoret vil først bemerke at de to BFUene fra 2007 og 2008 ikke kan tolkes som rammegivende for hvor den nedre grensen/terskelen for hva som kan anses å være unntatt forvaltning av fond/investeringsselskap. I denne saken har skattekontoret på bakgrunn av bredt rettskildebilde kommet til at tjenestetilbudet til Klager AS må anses å omfattes av finansunntaket ved at tjenestetilbudet sett under ett utgjør en særskilt helhet, som oppfyller de vesentlig og spesifikke funksjoner for en unntatt forvaltningstjeneste. Dette til tross for

at Klager AS ikke leverer et så omfattende tjenestetilbud som fremgår av saken i BFUen av 8. april 2008.»

Ved at skattekontoret presiserer dette, vil dette vedtaket utvide forståelsen av hva som skal anses som avgiftsunntatt forvaltning av investeringsselskap. Det viser videre at den daglige administrasjonen og forvaltningen ikke er nødvendig for at det skal anses som avgiftsunntatt forvaltning. Rådgivning kan etter premissene i dette vedtaket være en forvaltningstjeneste gitt at den er omfattende nok.

Videre utgjør Klager AS sine tjenester en liten andel av den totale forvaltningen som Klager LTD utfører. Når det kommer til Klager AS sin andel av den totale porteføljen, uttaler skattekontoret at «I hvilken grad den innsats som Klager AS yter til fondene/investeringsselskapene resulterer i en stor eller liten prosent av investerte midler er etter skattekontorets oppfatning ikke relevant. Det avgjørende er den konkrete vurderingen av de avtalte tjenester.»

Etter en helhetsvurdering kom skattekontoret frem til at Klager AS sine tjenester er unntatt merverdiavgift. KMVA stadfestet enstemmig innstillingen.

EF-domstolen trekker opp det som antakeligvis kan anses som den nedre grensen for avgiftsunntatt forvaltningstjeneste gjennom GfBk-dommen¹¹³. Også denne saken gjaldt tjenester levert av underleverandør, men den er likevel representativ på hva som kan anses som en avgiftsunntatt forvaltningsytelse. GfBk var en underleverandør som leverte anbefalinger om kjøp og salg av verdipapirer til et forvaltningsselskap. Anbefalingene som ble gitt var i samsvar med forhåndsavtalte parametere. Forvaltningsselskapet utførte selv handlene på bakgrunn av anbefalingen, og etter å ha sjekket at kjøpet ikke var i strid med gjeldende lovverk. Det ble ikke gjort en selvstendig vurdering av anbefalingene, men forvalteren hadde reservert seg retten til å treffe endelig beslutning og hadde endelig ansvar overfor investeringsselskapet. Spørsmålet i denne saken er hvorvidt dette var å anse som rådgivning eller om det

---

¹¹³ C-275/11

kunne anses som en merverdiavgiftsunntatt forvaltningstjeneste av investerings-selskap.

EF-domstolen svarte bekreftende på det var en unntatt tjeneste da den utgjorde en spesifikk og viktig del av forvaltningen. At investeringsrådgiveren ikke tok beslutninger for investerings-selskapet var ikke av betydning. Det betydde heller ikke noe at den ikke var spesifikt nevnt i listen over tjenester som inngår i porteføljeforvaltning som det ble vist til i Abbey National dommen, da listen ikke var uttømmende.

6.2.3 Krav til varighet på tjenestene som inngår i forvaltningsoppdraget

SKD uttalte i et rundskriv fra mai 2013 at forvaltningsselskapet «må forestå arbeidet både i forkant og etterkant av de aktuelle investerings- og salgsbeslutningene for at det skal foreligge forvaltning av ‘investerings-selskap’». ¹¹⁴ Videre uttaler SKD at tjenestene må ha «det løpende og helhetlige preg som særpreger forvaltning av investerings-selskap». Dette indikerer at engangsytelser, eller ytelser som skjer sjelden og ikke har det helhetlige preget som kjennetegner forvaltning av investerings-selskap er avgiftspliktig.

Spørsmålet blir da i hvilken grad engangstjenester innen finansiell rådgivning vil kunne være en del av forvaltningsoppdraget. Dette kan være involvering i selskapsledelsen og rådgivning knyttet til omstillinger og restrukturering, eller due diligence. Due diligence er en grundig gjennomgang av forretningen og finansene til et annet selskap, og benyttes spesielt når det er snakk om at et selskap skal overta et annet. Det er særlig hvor aktivt eierskap utøves at det er behov for slik rådgivning. Det er ikke unormalt at et investerings-selskap utøver aktivt eierskap. Aktivt eierskap er når investerings-selskapet benytter sin eierposisjon aktivt med den hensikt å påvirke beslutninger som blir gjort i selskapet. SKD behandler kort aktivt eierskap i sitt rundskriv fra 2013. ¹¹⁵ SKD er tydelige på at selv om aktivt eierskap inngår som del av forvaltningsavtalen, må det foretas en konkret helhetsvurdering på om det er unntatt merverdiavgift. I denne helhetsvurderingen uttaler SKD at det blant annet «(...)legges vekt på i hvilken utstrek-

---

¹¹⁴ Skattedirektoratets fellesskriv 16.5.2013

¹¹⁵ Skattedirektoratets fellesskriv 16.5.2013

ning den aktuelle aktør har en overordnet rolle knyttet til selve porteføljen og/eller investeringselskapet og hva som kan sies å være det dominerende i avtaleforholdet.» SKD uttaler videre at det må en konkret vurdering til, og denne vurderingen kan føre til at «(...) aktiviteten enten anses helt unntatt eller helt merverdiavgiftspliktig, alternativt delvis unntatt.»

SKD kommer med lite konkrete retningslinjer for hvilke tjenester som er naturlig å yte i forbindelse med aktivt eierskap som også kan unntas avgift som en del av forvaltningstjenesten. Dette begrunner de med at det enkelte avtaleforholdet kan variere sterkt. Det legges derfor opp til at avtalen mellom forvalter og investeringselskapet må være konstruert slik at tjenester knytter til aktivt eierskap inngår som en underordnet del av forvaltningstjenestens ansvarsområde for at de skal kunne anses som avgiftsunntatt.

Som nevnt ovenfor gjelder ikke hovedytelseslæren direkte på dette området, men en kan bruke noen av de vurderingene som blir gjort der for å avgjøre om hvorvidt en tjeneste skal være en del av den avgiftsunntatte forvaltningen. Det første momentet en må vurdere er hvorvidt det er en tilknytning mellom tjenesten og det som naturlig inngår i et forvaltningsoppdrag. Videre må en vurdere hvorvidt tjenesten faktisk er sekundær. Det må så tas en helhetlig vurdering av tjenestene for å avgjøre om de samlet kan anses som forvaltning.

6.2.4 Er det særskilte krav til forvalter?

Investeringselskap som gjør forvaltningen in-house er ikke underlagt noe lovverk utover selskapslovgivningen. Hvor investeringselskapet har valgt å organisere seg slik at det er et eksternt selskap som står for forvaltningen av selskapet, blir det spørsmål om det stilles særskilte krav til forvalteren. Det er etter hva jeg kan se i gjeldende norsk lovgivning ikke satt opp noen materielle krav til organiseringen av et forvaltningsselskap.

Forvaltere av verdipapirfond er underlagt konsesjon etter verdipapirfondlovens § 2-1. Dette gjelder kun forvaltning av verdipapirfond, og vil dermed ikke regulere forvaltning av investeringselskap. Etter verdipapirhandelloven skal selskaper som yter investeringstjenester og tilknyttede tjenester på forretningsmessig basis som hovedregel ha tillatelse etter § 9-1. Om den forvaltning som utføres på vegne av et investeringselskap faller inn under dette begrepet avhenger av tjenesten som ytes. I utgangspunkt uttaler FIN om forvaltningsselskap for investeringselskap at:

«Hvorvidt slike foretak yter konsesjonspliktige tjenester vil bero på en konkret vurdering. Når det gjelder tjenesten investeringsrådgivning, kreves i så fall at foretaket på forretningsmessig grunnlag gir råd overfor de tilknyttede fondskonstruksjoner om investeringer i bestemte finansielle instrumenter, jf. nærmere omtale i punkt 4.5. Strategiske råd knyttet til bedriftsoppkjøp, forretningsstrategi og foretaksstyring mv. faller derfor i utgangspunktet utenfor lovens definisjon av investeringsrådgivning.»¹¹⁶

Det må altså gjøres en konkret vurdering av tjenestens art for å avgjøre om forvaltere av investeringsfond er underlagt konsesjonsplikt. Dersom forvaltningsselskapet ikke har fullmakt fra investeringssekskapet, så vil det da bli en skjønnsmessig vurdering hvorvidt rådgivningsytelsene er av slik art at forvaltningsselskapet må ha konsesjon, eller om det faller inn under kategorien «strategiske råd» som omtalt av FIN ovenfor. I de tilfeller forvaltningsselskapet er konsesjonspliktig, er det likevel med hjemmel i forskrift unntatt enkelte av verdipapirhandellovens bestemmelser som blant annet setter krav til kapital og risikospredning på investeringen mv.¹¹⁷

Etter en gjennomgang av relevante rettskilder til mval § 3-6 g er det likevel ingenting som tyder på at det har noe betydning om forvaltningsselskapet har konsesjon eller ikke. Både selskaper med og uten konsesjon vil derfor være omfattet av avgiftsunntaket så lenge de driver med «forvaltning av investeringssekskap» i merverdiavgiftslovens forstand.

7 Tjenester utført av underleverandører

7.1 Innledning

Et forvaltningsselskap har ikke alltid alle ressursene som skal til for å oppfylle det avtalte forvaltningsoppdraget. Dette kan være tjenester som krever spesiell fagkompetanse og hvor det blir for dyrt for selskapet å ha egne ansatte. For enkelte av tjenestene som

---

¹¹⁶ Ot.prp. nr. 34 (2006-2007) punkt 5.4

¹¹⁷ FOR 2007-06-29 nr 876 § 1-3.

inngår i forvaltningsoppdraget kan det derfor være mest hensiktsmessig å bruke underleverandører. FIN uttaler at «En underleverandør som leverer en avgiftspliktig tjeneste vil derfor som et utgangspunkt måtte avgiftsbelegge denne tjenesten selv om tjenesten i et senere omsetningsledd vil være en del av en avgiftsfri tjeneste. Dette er generelle prinsipper som gjelder for all virksomhet etter merverdiavgiftsloven.»¹¹⁸

Som beskrevet innledningsvis er forvaltning av investeringsselskap unntatt merverdiavgiftsplikt og ikke fritatt. Inngående merverdiavgift vil derfor typisk treffe forvaltningsselskapet som en ekstra kostnad siden de ikke får fradragført den. Ved bruk av underleverandører som fakturer med avgift vil det påføre forvaltningsselskapet avgiftskostnader som de ikke vil få igjen og det oppstår avgiftskumulasjon. Forvaltningsselskapet får da to alternativ, det ene er å prise seg noe høyere for å beholde sine marginer. Det betyr igjen at investeringsselskapet likevel må ta noe av merverdiavgiftskostnaden gjennom et noe høyere forvaltningsgebyr enn hva som normalt ville vært tilfelle om forvaltningsselskapet hadde fått fradragført inngående merverdiavgift. Det andre er at forvaltningsselskapet selv tar avgiftskostnaden med det resultat at marginene reduseres.

7.2 Kravet om at tjenesten må være særskilt, spesifikk og vesentlig

En underleverandørs tjenester kan under visse vilkår være avgiftsunntatt. FIN uttaler at de premisser som først ble lagt til grunn i SDC-dommen¹¹⁹ er gjeldende i norsk rett.¹²⁰ Det betyr at underleverandører leveranser av tjenester kan unntas merverdiavgift gitt at tjenesten er «særskilt, spesifikk og vesentlig» for den avgiftsunntatte ytelsen.

EF-domstolen kom i 1997 med viktige avklaringer på avgiftsplikt på tjenester som leveres av underleverandører. Saken stod mellom Sparekassernes Datacenter (SDC) og Skatteministeriet. SDC var et selskap eid av flere danske banker som leverte tjenester knyttet til betalingstransaksjoner, rådgivning på verdipapirer og handel av ver-

---

¹¹⁸ FIN tolkningsuttalelse av 15. Juni 2001 pkt. 4

¹¹⁹ C-2/95

¹²⁰ FIN tolkningsuttalelse av 15. Juni 2001 pkt. 4

dipapirer. Skatteministeriet mente at det skulle beregnes merverdiavgift på disse ytelsene. Det var i hovedsak tre hovedspørsmål som domstolen tok stilling til. Det første var om tjenester måtte utføres av en finansiell institusjon for å falle inn under avgiftsunntaket for finansielle tjenester. Dette svarer EF-domstolen benektende på – det betyr ikke noe hvem som utfører tjenestene eller hvilken juridisk organisering de har. For det andre var spørsmålet om elektroniske ytelser kunne være unntatt. EF-domstolen uttaler her at hvordan tjenesten gjennomføres er uten betydning i relasjon til avgiftsunntaket. Det tredje spørsmålet var om hvorvidt en leverandør av ytelsen måtte være i et kontraktsforhold med sluttkunde for at avgiftsunntaket skal kunne gjøres gjeldende. Domstolen svarer benektende på dette, og uttaler i premiss 59 at «Det tredje spørsmål, punkt B, og det femte spørsmål skal derfor besvares med, at fritagelsen i henhold til sjette direktivs artikkel 13, punkt B, litra d), nr. 3 og 5, ikke er betinget af, at ydelsen udfoeres af en virksomhed, der staar i et retsforhold til pengeinstituttets sluttkunde. Den omstaendighed, at en i de naevnte bestemmelser omhandlet transaktion udfoeres af en tredjemand, men for pengeinstituttets sluttkunde fremstaar som en ydelse fra pengeinstituttet, er ikke til hinder for, at en saadan transaktion er fritaget.»

Ved at domstolen i denne saken har gitt disse føringene, er det nå sikker rett at underleverandører kan omfattes av avgiftsunntaket. Det er tjenestens art som er avgjørende for avgiftsunntaket, og ikke hvem som utfører den.¹²¹ Betingelsen er at «at ydelse, set under ét, udgoer en saerskilt helhed, der opfylder de specifikke og vaesentlige funktioner» til den avgiftsunntatte tjenesten.¹²²

En BFU fra april 2004 omhandlet avgiftsstatusen på administrative tjenester utført av en underleverandør på vegne av et forvaltningsselskap som forvalter investeringselskap, blant annet due diligence.¹²³ I avtalen mellom forvaltningsselskapet og investerings-

---

¹²¹ C-2/95, premiss 32

¹²² Ibid. premiss 66

¹²³ BFU 41/04

skapet skal forvaltningsselskapet yte visse tjenester samt kunne viderefakturere noen forvaltningskostnader:

«

- Revisjonshonorar for Selskapet.
- Eventuelt styrehonorar til Selskapets styre.
- Honorar til utenforstående tredjemenn i forbindelse med due diligence gjennomgang av aktuelle investeringsobjekter, herunder eksternt gjennomførte nødvendige markedsundersøkelser og nødvendig konsulentbistand, etter forutgående godkjenning av Selskapets styre.
- Eventuell kurtasje, omsetningsavgifter, juridisk assistanse og revisjonsmessig bistand og liknende i forbindelse med erverv eller salg av aksjer eller andeler Selskapet eier.
- Utgifter knyttet til trykking og distribusjon av årsberetning for Selskapet.
- Alle utgifter knyttet til Selskapets registrering i Brønnøysundregisteret, Verdipapirsentralen eller andre offentlige registre.
- Eventuell forsikringspremie for Selskapet og Selskapets eiendeler.
- Eventuelle utgifter knyttet til uavhengig verdivurdering av Selskapet.
- Alle utgifter som oppstår som direkte følge av lovpålagte krav til Selskapet.»¹²⁴

Underleverandørens ytelser er altså begrenset til de rent administrative oppgavene som inngår i forvalterens samlede ytelse til investeringsselskapet. Forvaltningsselskapet ønsker å bruke underleverandører på dette da variabel arbeidsmengde og forskjellige kompetansekrav gjorde det lite hensiktsmessig å ansette egne personer til å utføre denne jobben. Spørsmålet er da om disse tjenestene kan være unntatt avgift når underleverandør leverer det.

SKD gjør en vurdering på bakgrunn av FINs tolkningsuttalelse, og tolker det dithen at leverandøren må ha et resultatansvar for hele eller deler av kapitalforvaltningen for at ytelsene skal være avgiftsunntatt. SKD konkluderer med at ytelsene fra underleverandørene anses som støttetjenester og derfor ikke er avgiftsunntatt i dette tilfellet.

---

¹²⁴ BFU 41/04

Denne forhåndsuttalelsen er gitt før Abbey National-dommen. Det kan tyde på at SKD på daværende tidspunkt ikke anså administrative oppgaver som en del av forvaltningsoppdraget, og dermed antakeligvis hadde et strengere krav til hva som kunne inngå i et forvaltningsoppdrag enn hva det har dag. Om en ser på BFU 15/08 omtalt overfor, så bruker SKD nettopp de administrative ytelsene som det avgjørende momentet for å begrunne at det faktisk er «forvaltning» selskapet bedriver.

Kravet om resultatansvar for kapitalforvaltningen kan likevel være et moment, om enn ikke avgjørende, i vurderingen om det dreier seg om en avgiftsunntatt forvaltnings-tjeneste. Det er sannsynlig at SKD i dag ville kommet til et annet resultat med hensyn til denne ytelsens avgiftsstatus.

I Abbey National dommen videreføres praksis fra SDC-dommen. Ytelser som er av materiell eller teknisk art og som leveres av en tredjepart, er ikke å anse som unntatt selv om det inngår som en del av hovedleveranser og den oppfyller vilkåret om en særskilt, spesifikk og vesentlig tjeneste. I premiss 67 til og med 69 uttaler domstolen (dansk oversettelse):

«67 Endelig er det ifølge ordlyden af sjette direktivs artikel 13, punkt B, litra d), nr. 6, i princippet ikke udelukket, at forvaltning af investeringsforeninger kan anses for at bestå af flere særskilte tjenesteydelser, der således kan være omfattet af begrebet 'forvaltning af investeringsforeninger' som omhandlet i denne bestemmelse, og som således er omfattet af den fritagelse, der er fastsat heri, selv om de leveres af en tredjepartsadministrator (jf. i denne retning for så vidt angår sjette direktivs artikel 13, punkt B, litra d), nr. 3, SDC-dommen, præmis 64, og for så vidt angår direktivets artikel 13, punkt B, litra d), nr. 5, dom af 13.12.2001, sag C-235/00, CSC Financial Services, Sml. I, s. 10237, præmis 23).»

68 Under disse omstændigheder følger det af princippet om afgiftsneutralitet, at de erhvervsdrivende skal kunne vælge den organisationsform, som ud fra en strengt økonomisk synsvinkel passer dem bedst, uden at skulle løbe en risiko for, at deres transaktioner udelukkes fra den fritagelse, der er fastsat i sjette direktivs artikel 13, punkt B, litra d), nr. 6.

69 Det følger heraf, at de tjenesteydelser vedrørende forvaltning, der leveres af en tredjepartsadministrator, i princippet er omfattet af anvendelsesområdet for sjette direktivs artikel 13, punkt B, litra d), nr. 6.»

Det kommer her frem at forvaltning av investeringsforening kan deles opp i ulike ytelser som hver for seg faller inn under avgiftsunntaket. Videre så fastsetter EF-domstolen at prinsippet om avgiftsnøytralitet er gjeldende, slik at det er tjenestens art som er avgjørende, og ikke hvem som yter eller mottar den.

Danske avgiftsmyndigheter har sammenfallende syn med EF-domstolen. I en melding behandler de betydningen av betingelsene oppstilt i SDC-dommen nærmere.¹²⁵ SKAT¹²⁶ uttaler at ytelsene sett under ett skal utgjøre en «særskilt helhet», hvilket betyr at det skal være en kvalifisert tilknytning mellom ytelsene levert av underleverandøren og den merverdiavgiftsunntatte transaksjonen. Med kvalifisert tilknytning menes ytelsen levert av underleverandør må være av vesentlig betydning for at den avgiftsunntatte ytelsen kan skje. At det skal være av vesentlig betydning betyr antakeligvis ikke at det må være av stort omfang, men ytelsen må være av en slik karakter at hovedleverandørens avgiftsunntatte ytelse ikke kan skje uten underleverandørens ytelse.

Videre skriver SKAT at underleverandøren skal ha et selvstendig ansvar for gjennomføringen av den avgiftsunntatte transaksjonen. Dette er også synet til norske avgiftsmyndigheter ved Skattedirektoratet, som i en melding til fylkesskattekontorene skriver at det ikke er «... tilstrekkelig at tjenesten som sådan er vesentlig og nødvendig for tjenestemottagerens gjennomføring av den unntatte finansielle tjenesten. Tilfeller hvor tjenesten som omsettes kun er en støtte til den finansielle virksomhetens egen fremstilling av en unntatt finansiell tjeneste vil derfor ikke omfattes av unntaket.»¹²⁷

---

¹²⁵ Juridisk Vejledning (2013), kap. D.A.5.11.1.4

¹²⁶ SKAT har ansvaret for innkreving av skatt, avgift og toll i Danmark.

¹²⁷ Rundskriv SKD (2001)

Ved å oppstille denne betingelsen hindrer man at rene tekniske leveranser som it-systemer eller lignende er avgiftsunntatt.

SKAT setter som vilkår at den samlede ytelsen fra underleverandøren må være spesifikk og vesentlig for den avgiftsunntatte transaksjonen. Det er ikke nok at ytelsen fra underleverandøren er nødvendig for å gjennomføre den avgiftsunntatte transaksjonen. Det betyr at underleverandørens ytelser ikke er avgiftsunntatt dersom de kun leverer det tekniske som må på plass for å kunne gjennomføre den avgiftsunntatte transaksjonen.

Det svenske Skatteverket kom ut med et fellesskriv i 2007 hvor de redegjør nærmere for avgiftsunntaket ved forvaltning som ble behandlet i Abbey National-dommen.¹²⁸ Skatteverket sier seg enig i Abbey National-dommens premisser. De uttaler at det hvert enkelt tilfelle må gjøres en helhetsvurdering ut ifra de momenter som inngår i oppdraget. Dersom flere av disse til sammen utgjør en administrativ tjeneste av allmenn art, så er det avgiftspliktig. Med allmenn art menes tjenester som kan tilbys av andre selskaper enn hva som kjennetegner tjenestene til en fondsforvalter. Skatteverket uttaler også at det er ikke av betydning hvordan tjenestene prissettes eller hvordan faktureringen skjer. De presiserer at avgiftsunntaket gjelder uten hensyn til hvem som yter tjenesten, avgiftsplikten avgjøres ut ifra tjenestens art. Forvaltningsoppdragets omfang kan variere, og Skatteverket uttaler følgende på hva som anses som avgiftspliktig og hva som anses som avgiftsunntatt:

«Ett tillhandahållande som innebär att ett företag handhar hela förvaltningen av en investeringsfond undantas från skatteplikt. Ett tillhandahållande som omfattar samtliga fondadministrativa tjänster omfattas också av undantaget från skatteplikt. Sådana tillhandahållanden är uppenbarligen väsentliga och specifika för fondförvaltningen.

---

¹²⁸ Skatteverkets ställningstaganden (2007)

I andra fall kan ett tillhandahållande omfatta flera, men inte samtliga, av de funktioner som ingår i den administrativa förvaltningen av en investeringsfond. Även ett sådant tillhandahållande kan omfattas av undantaget från skatteplikt, men det måste då ha en sådan omfattning att det sammantaget framstår som utmärkande för just fondförvaltning.

Ett tillhandhållande som endast omfattar enstaka isolerade moment i fondadministrationen, t.ex. information till andelsägarna, omfattas inte av undantaget.»¹²⁹

En ser her at det ikke er et krav at en forvalters ytelse skal omfatte alle de administrative funksjoner som inngår i forvaltningen for at det skal anses som avgiftsunntatt forvaltning. Det er likevel ikke slik at enkelttjenester vil være avgiftsunntatt selv om de er en del av som det er spesielt for forvaltningen av investeringsfond.

Videre presiserer Skatteverket at rene vareleveranser og tekniske leveranser ikke omfattes av avgiftsunntaket. Det betyr at tjenester som utvikling av programvare, drift av IT-system eller lignende ikke er unntatt avgift selv om det leveres som en del av forvaltningsavtale. Videre uttaler de at det er ingen krav til at forvaltningsselskapet må tilby samtlige tjenester, men at dersom det tilbys i mindre omfang så kan det føre til at ytelsene ikke bli sett på som forvaltning. Resultatet blir da avgiftsplikt i sin helhet.

7.3 Oppsummering

Basert på EF-rettspraksis og norsk forvaltningspraksis i senere tid er det nå sikker rett at underleverandører kan være unntatt merverdiavgift. Det er betinget av at tjenesten som ytes sett under ett utgjør en særskilt helhet som oppfyller de spesifikke og vesentlige funksjoner for en unntatt transaksjon.¹³⁰ Det kommer også frem både i EF-retten og norsk rett at det er tjenestens art som er unntatt, og det er uten betydning av hvem som yter den. En kan derfor ut ifra det anta at forståelsen av hva som kreves for at det skal

---

¹²⁹ Skatteverkets ställningstaganden (2007), pkt. 4

¹³⁰ Rundskriv SKD (2001)

være avgiftsunntatt vil være den samme uten hensyn til om den ytes av en leverandør eller en underleverandør.

8 Forvaltning – en sammenfatning

Etter en gjennomgang av norsk rett og EF-retten, kan det synes som at forvaltning i relasjon til mval. §3-6 g er oppstilt noen generelle betingelser som gjelder for at en ytelse skal anses som avgiftsunntatt forvaltning. Som det kom frem i SDC-dommen¹³¹ og Abbey National-dommen¹³² er kriteriet for om en ytelse er avgiftsunntatt at den sett under ett utgjør en særskilt helhet som oppfyller de spesifikke og vesentlige funksjoner for en unntatt transaksjon.¹³³ Selv om denne uttalelsen gjaldt for underleverandører, er den gjeldende uavhengig av hvem som mottar/ytter tjenesten grunnet prinsippet om avgiftsnøytralitet jfr. dommens premiss 68. Videre må ytelse ha et løpende preg.

De tjenester som ikke har det løpende preget kan likevel være unntatt. Vurderingsmomentene for om en tjeneste da skal være unntatt er langt på vei de samme som legges til grunn i hovedytelseslæren for å avgjøre om en sekundærytelse skal unntas avgift dersom hovedytelsen er unntatt.

Gjennomgangen av rettstilstanden i EF og i Norge tyder også på at den samlede ytelsen som skal til før det blir avgiftsunntatt forvaltning ikke er så altomfattende som en først kan tolke ut ifra ordlyden. Forvaltningspraksis i Norge, og dommer fra EF-domstolen tyder på at det ikke er et absolutt krav at det alt eller det vesentligste av tjenester som omfatter forvaltning må utføres samlet for at det skal unntas avgift. Spesielt Abbey National-dommen¹³⁴ og GfBk-dommen¹³⁵ antyder at en kan dele forvaltningen opp i ulike tjenesteområder som fortsatt vil være avgiftsunntatt selv om de ikke ytes sammen med andre forvaltningstjenester. EF-domstolen markerer spesielt med GfBk-dommen en mulig endring i forståelsen av hva som skal til for at en ytelse skal være

---

¹³¹ C-2/95

¹³² C-169/04

¹³³ Rundskriv SKD (2001)

¹³⁴ C-169/04 premiss 67

¹³⁵ C-275/11

avgiftsunntatt forvaltning. Den kommer også med det som fremstår som en nedre grense for avgiftsunntatt forvaltning før det går over i en avgiftspliktig tjeneste

9 Avslutning

9.1 Dagens rettsstilstand

I Norge er rettsstilstanden innen dette området fortsatt uavklart på flere områder, og under stadig utvikling. Som det kommer frem fra norske rettskilder er derfor EF-retten og spesielt dansk og svensk rett viktige rettskilder også i avklaring av den norske rettsstilstanden.

En utfordring er at lovgiver i Norge har valgt å dele forvaltningsobjektene inn i to grupper, verdipapirfond og investeringsselskap, mens det i EF-retten kun brukes begrepet (dansk oversettelse) «investeringsforening». Det er opp til medlemslandene å definere hvilke selskaper som inngår i begrepet, men i Norge er det ingen definisjon fra lovgiver. Selv om forvaltningen har forsøkt nærmere å beskrive begrepet investeringsselskap gjennom uttalelser og avgjørelser, så fremstår begrepet fortsatt som noe alt dekkende og lite presist.

Forvaltning og hvilke tjenester som kan være avgiftsunntatt er nærmere forklart gjennom EF-rettspraksis og i Norge gjennom forvaltningsuttalelser og avgjørelser. Det er mest usikkerhet rundt hvor langt en kan strekke unntaket når det gjelder tjenester som ytes spesielt i forbindelse med aktivt eierskap. Selv om forvaltningsbegrepet er belyst i EF-rettspraksis de seneste årene er det fortsatt noe usikkerhet på området, spesielt hvor grensen går mellom rådgivning og forvaltning i Norge etter GfBk-dommen.

9.2 De lege ferenda-vurdering

Som norske avgiftsmyndigheter selv uttaler, er avgiftsunntak generelt sett prinsipielt uheldig fra et fiskalt synspunkt og med tanke på avgiftssystemets nøytralitet. Videre kan det føre til uønsket avgiftskumulasjon.

I en undersøkelse estimeres det at den årlige fordelen den finansielle sektoren innad i EF oppnår som følge av avgiftsunntaket er 18,1 til 25,3 milliarder euro hvert år i 2009 tall.¹³⁶ Det blir jobbet med å få på plass en felles Financial Transaction Tax (FTT) for EF-landene som har til formål å bringe det samlede skattetrykket for finansnæringen opp på samme nivå som andre næringer.

Signaler i statsbudsjettet for 2014 tyder på at alternative beskatningsformer for finansielle transaksjoner også vurderes i Norge. I prop. 1 LS blir avgift på finansielle tjenester omtalt i kapittel 23. Her fremkommer det at finanssektoren er underbeskattet med om lag 8 mrd. 2014 kroner sammenlignet med andre tjenester der omsetningen er ilagt merverdiavgift. Departementet uttaler at det bør ilegges merverdiavgift på finansielle tjenester. Innføring av merverdiavgift på tjenester som utføres mot et konkret vederlag vil ikke by på vesentlig problemer fra en teknisk synsvinkel. Dette er typisk tilfellet ved forvaltning av investeringsselskap. Det vil likevel måtte gjøres betydelig regelteknisk arbeid.

Merverdiavgift på margininntekter, som f.eks. lån, vil derimot by på større tekniske utfordringer å få gjennomført. Her blir det derfor foreslått å legge en egen avgift på margininntekter. Beregningsgrunnlaget for avgiften foreslås å være ut i fra aggregerte størrelser og ikke for hver enkelt transaksjon slik som merverdiavgift blir beregnet. Med at det skal beregnes ut ifra aggregerte størrelser, menes at en eksempelvis ved slutten av hver kalendermåned eller år så summeres de margininntekter skattesubjektet har hatt, før de avgiftsbelegges.

Hvilke konsekvenser en slik endring av avgiftsleggingen vil få for forvaltning av investeringsselskap er usikkert. Tjenestene som inngår i forvaltningsoppdraget består stort sett av konkrete tjenester, slik at det er mest naturlig at de blir ilagt merverdiavgift fremfor en egen avgift basert på margininntektene.

Det er uansett helt klart at finansindustrien er underbeskattet, og at det i EU og Norge jobbes med å gjennomføre tiltak som fører til økt avgiftstrykk mot næringen. Det er imidlertid usikkert om en slik endring vil skje de nærmeste årene.

---

¹³⁶ Impact Assesment (2011) s. 14

10 Kilderegister

10.1 Lover

- 1969 Lov om merverdiavgift (merverdiavgiftsloven) av 19. Juni 1969 nr. 66
2009 Lov om merverdiavgift (mval.) av 19. Juni 2009 nr. 58
2007 Lov om verdipapirhandel (verdipapirhandelloven) av 29. Juni 2007 nr. 75
2011 Lov om verdipapirfond (verdipapirfondloven) av 25. November 2011 nr. 44
1997 Lov om aksjeselskaper (aksjeloven) av 13. Juni 1997 nr. 44
1997 Lov om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven) av 13. Juni 1997 nr. 45

Utenlandske lover:

Mervärdeskattelagen	Mervärdesskattelag (1994:200) [Sverige]
Lag om förvaltare av alternativa investeringsfonder	Lag om förvaltare av alternativa investeringsfonder (2013:561) [Sverige]
Momsloven	Lovbekendtgørelse nr. 106 af 23. januar 2013 om merværdiafgift [Danmark]

10.2 Forskrifter

Forskrift til verdipapirhandelloven	FOR 2007-06-29 nr. 876
Forskrift om bindende forhåndsuttalelser i skatte- og avgiftssaker	FOR 2005-06-14 nr. 550

10.3 Direktiver

2011/61/EF	Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/61/EU af 8. juni 2011 om forvaltere af alternative investeringsfonde og om ændring af direktiv 2003/41/EF og 2009/65/EF samt forordning (EF) nr. 1060/2009 og (EU) nr. 1095/2010

2006/112/EF Rådets direktiv 2006/112/EF af 28 november 2006 om det fælles merværdiafgiftssystem

2009/65/EF Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/65/EF af 13. juli 2009 om samordning af love og administrative bestemmelser om visse institutter for kollektiv investering i værdipapirer (investeringsinstitutter)

10.4 Forarbejder

Ot.prp. nr. 2 (2000-2001) Om lov om endringer i lov 19. juni 1969 nr. 66 om merverdiavgift

Ot.prp. nr. 1 (2005-2006) Skatte- og avgiftsopplegget 2006 - lovendringer

Ot.prp. nr. 76 (2008-2009) Om lov om merverdiavgift (merverdiavgiftsloven)

Ot.prp. nr. 36 (2007-2008) Om lov om endringer i lov 12. juni 1981 nr. 52 om verdipapirfond mv. (regler om specialfond)

Prop. 117 L (2010–2011) Endringer i merverdiavgiftsloven mv. (ny og enkel registrerings- og rapporteringsordning for tilbydere som leverer elektroniske tjenester fra udlandet)

Prop. 1 S (2009–2010) Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak) For budsjettåret 2010 Skatte-, avgifts- og tollvedtak

St.prp. nr. 1 (2008–2009) For budsjettåret 2009. Skatte-, avgifts- og tollvedtak

Prop. 1 LS (2011–2012)	For budsjettåret 2012. Skatter, avgifter og toll 2012
Prop. 1 LS (2013–2014)	Skatter, avgifter og toll 2014
Prop. 149 L (2010–2011)	Lov om verdipapirfond (verdipapirfondloven)
Innst. S. nr. 325 (2000-2001)	Innstilling fra finanskomiteen om tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet medregnet folketrygden 2001
Innst. O. nr. 59 (2007–2008)	Innstilling frå finanskomiteen om endringar i skatte- og avgiftslovgivinga mv.

10.5 Rettspraksis

Høyesterettspraksis:

Rt 2009 1632

EF-Domstolen:

C-453/05

C-169/04

C-363/05

C-275/11

C-2/95

Utenlandsk rettspraksis:

7842-09 Högsta förvaltningsdomstolen 2010-05-06

10.6 Forvaltningspraksis, prinsipputtalelser m.m.

Finansdepartementets tolkingsuttalelse av 15. juni 2001 om merverdiavgiftsunntaket for omsetning av finansielle tjenester

Høringsnotat 3 Merverdiavgiftsreformen utkast til forskrift om merverdiavgiftsunntaket for omsetning av finansielle tjenester

Skattedirektoratets fellesskriv 16.5.2013 Forvaltning av investeringsselskaper

Rundskriv SKD (2001) Finansielle tjenester og leveranser fra underleverandører

SKD 2012 (2012/117626) Upublisert uttalelse fra SKD

KMVA 6759, 2010-08-31 (rettsdata)

BFU 41/04 Spørsmål om tjenester utført for et selskap som forvalter et investerings- selskaps kapital omfattes av merverdiavgiftsunntaket for finansielle tjene- nester (merverdiavgiftsloven § 5 b første ledd nr. 4) April. 2004

BFU 15/08 Avgiftsunntaket for forvaltning av investeringsselskap. 8. april 2008

Utenlandsk forvaltningspraksis, prinsipputtalelser m.m.:

SKM2008.353.SR, Skatterådet: Foreninger, selskaper mv., der kan anses for at være investeringsforeninger i momslovens forstand (Danmark)

Skatteverkets ställningstaganden (2007): Förvaltning av investeringsfonder (sverige)

Impact Assesment (2011) COMMISSION STAFF WORKING PAPER IMPACT AS- SESSMENT, Proposal for a Council Directive on a common system of financial trans- action tax and amending Directive 2008/7/EC (Brussel)

10.7 Juridisk litteratur

Fleischer, Carl August Rettskilder og juridisk metode. 1 utg. Ad Notam Gyldendal, 1998

Refsland, Thor Lærebok i merverdiavgift. 6 utg. Skattebetalerforeningen, 2004

Gjems-Onstad, Ole, S. Kildal, Tor Lærebok i merverdiavgift, 3. Utg., Gyldendal Akademiske, 2009

Eckhoff, Torstein. Rettskildelære. 5. utg ved Jan E. Helgensen. Oslo, 2001

Skatteetaten. Merverdiavgiftshåndboken. 9 utg. Gyldendahl Norsk forlag AS, 2013

Gjems-Onstad, Ole, S. Kildal, Tor. MVA-kommentaren. 4 utg., Gyldendal Akademisk, 2001.

Gjems-Onstad, Ole, S. Kildal, Tor Lærebok i merverdiavgift, 3. Utg., Gyldendal Akademiske, 2009

10.8 Artikler

Grønlie, Jørgen B. Norsk avgiftsrett: Nøytralitetsprinsippet. I: Revisjon og Regnskap (2009), s. 59 – 61 (sitert fra revreg.no)

Fredriksen, Ola. Er avgiftspraksis et falsk lodd i fru Justitias vektskål? - en analyse av høyesterettsdommer avsagt mellom 1985-2010 (2011). I: Utv 2011 s 966 (sitert fra rettsdata.no)

Kjærnes, Jørgen. Praktisk økonomi & finans – 2/2006: Betydningen av private equity fra et samfunnsmessig ståsted (2006). (sitert fra idunn.no)

Boye, Knut og Svarva, Olaug. Praktisk økonomi & finans – 2/2006: Leder (2006). (sitert fra idunn.no)

Axelsen, Kristine Andenæs. Penger og kreditt – 99/4: Truer hedgefond den finansielle stabilitet? (1999). (sitert fra norges-bank.no)

Avisartikler

Egede-Nissen, Heidi. Venturefond slipper moms I: DN.no 12 juni 2001

10.9 Internettadresser

Finansdepartementet. Faktaark: Statens inntekter og utgifter (2013)

http://www.regjeringen.no/pages/38074274/3_Faktaark_inntekter_utgifter.pdf [sitert 17.09.2013]

Finansdepartementet. Statsbudsjettet: Indirekte skatter (2012)

<http://www.statsbudsjettet.no/Statsbudsjettet2012/Dokumenter/Budsjettdokumenter/Skatt--avgifts/Prop-1-LS/Del-2-Narmere-om-de-enkelte-forslagene--skatte--avgifts--og-tollvedtak-/4-Indirekte-skatter/> [sitert 18.10.2013]

Skatteetaten. Hvem gjør hva i avgiftsforvaltningen? (2013)

<https://www.skatteetaten.no/no/taxnorway/Felles-innhold-benytted-i-flere-malgrupper/Brosjyrer/Merverdiavgift---Veiledning-til-naringsdrivende-/?chapter=7161>
[sitert 23.10.2013]

Ernst & Young. Value Added Tax: A study of Methods of Taxing Financial and Insurance Services.

http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/vat/key_documents/reports_published/methods_taxing.pdf [sitert 18.10.2013]

Norsk Venturekapitalforening. Høringsuttalelse – forslag om regulering av ”spesialfond” (2005)

http://www.regjeringen.no/upload/kilde/fin/hdk/2005/0002/ddd/pdfv/244153-190405_spesialfond_norsk_venturekapitalforvaltning.pdf

Revisorgruppen Danmark. Investeringsbeviser. (2002)

<http://www.revisorgruppen.dk/faglig-viden/skat/vis/investeringsbeviser/> [sitert 21.09.2013]

Bokmålsordboka definisjon av "Investeringsselskap". <http://www.nob-ordbok.uio.no/perl/ordbok.cgi?OPP=investeringsselskap&begge=+&ordbok=begge> [sitert 04.11.2013]

Bokmålsordboka definisjon av "Forvaltning". <http://www.nob-ordbok.uio.no/perl/ordbok.cgi?OPP=forvaltning&bokmaal=+&ordbok=begge> [sitert 04.11.2013]